

Göteborgs Stifts-Tidning

Tvåhundraertiofsjätte årgången

Nr 1

Fredagen den 23 februari

2024

Lutherstiftelsen

Ledare

Den allmänliga kristna tron

ANDRA SÖNDAGEN I FASTAN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 15 J-E Appell
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Hm 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Gtj 11 Anders Petersson
Fridafors kyrka: Gtj 11 J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv 49: Fam.hm 11 B Birgersson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Hm HHN 11 T Laato
Helsingborg S:t Matteus, Bruksg. 27: Hm 15 Hm P Toräng
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 10 R Imberg
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 L Artman; Tis 27/2 Pass.gtj 18:30 M Olsson
Kungälv Kvarngatan 8: Gtj 15 I Svenungsson; Tors 29/2 Pass.gtj 17:30 A Eliasson
Lund S:t Markus förs., Biskopsg. 10: Gtj 11 P Toräng
Oskarström S:t Gabriels koin, Mariakyrkan G:a Nissastigen 65: Hm 11 B Ådahl
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhems v. 4: Hm 10 L Nilsson; Ons 28/2 Pass.pred 18 L Nilsson
Växjö Kyrkl. Förb., Torpabacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

TREDJE SÖNDAGEN I FASTAN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 15 J Brandt Erlandsson
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Gtj 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Hm 11 J Brandt Erlandsson
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv 49: Hm11 N Olsson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 T Johansson
Huskvarna Tegnérg. 8: Hm 15 A Eliasson
Härnäs missionshus: Hm 11 J-E Appell
Karlstad S:Petri gudstjänstgemenskap, Verkstadsg 1 (Gjuteriet) 11 S Eriksen
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Gtj 15 G Andersson
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 L Artman; Tis 5/3 Pass.gtj 18:30 L Artman
Kungälv Kvarngatan 8: Tors 7/3 Pass.gtj 17:30 J Birgersson

Predikaturerna fortsätter på sidan 3.

”Vi tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare ...” Så har bekännelsen ljudit i västerlandets kyrkor sedan slutet på 700-talet då den apostoliska trosbekännelsens språkliga form fastställdes och då kejsar Karl den Store befälde att den skulle bekännas i församlingarna i hans rike. Dess ursprung är den s.k. gammalromerska trosbekännelsen från 200-talet som baseras på trosregeln (*regula fidei*) från apostolisk tid samt formuler med frågor och svar i kristna dopritual. Trosbekännelsen sammanfattar det allra viktigaste i den allmänliga kristna tron. (Att östkyrkan inte brukar den, beror inte på att man inte bekänner dessa sanningar. Den enda gammalkyrkliga trosbekännelse man använder där är ju den nicenska, med skillnaden att man i öst bekänner att Anden utgår bara från Fadern, inte också från Sonen).

Att i gudstjänsten få bekänna vår kristna tro med dessa ord är av stor betydelse. Det innebär bl.a. att den gudstjänstfirande församlingen bekänner att den inte vill vara någon sekt utan en del av den allmänliga kristna kyrkan: Guds folk som förenas i en gemensam apostolisk tro på vem Gud är och vad han gjort för oss i enlighet med trons regel som de första kristna formulerade för att avgränsa Kyrkan från olika villfarelser. Bekännelsen handlar om vem Gud är, vad Han gjort, gör och skall göra. Det står inget om vad vi människor gör! Vi är Guds barn av *tro allena*, genom att lita på att Bibelns ord uppenbarar Guds nåds evangelium på ett sanningsenligt sätt! Trosbekännelsen kungör att Gud är treenig, Fader, Son och Ande, att Gud skapat både himmel

och jord, att Guds son Jesus Kristus, sann Gud och sann människa, har dött, uppstått och uppstigit till himmelen, att Han en dag skall komma åter för att döma levande och döda, samt att Guds folk, vars syndar Gud förlåter, skapas av den Helige Ande till att få leva med Gud för evigt. Dessa trossanningar är alltså hämtade från den Heliga skrift. I vår liturgi bekänns tron direkt efter bibelläsningarna eller efter predikan som utlägger dessa. Bibelläsningarna handlar ju om vem Gud är, Hans vilja och löften, hur Gud handlar med och talar till oss människor, hur Han regerar tillvaron Han skapat. Predikans uppgift är att utlägga Bibelns sanningar med syfte att trösta, lära, förmana och varna åhörarna, med lag och evangelium, evighetsallvar och evighetshopp.

Nu händer det att kristna samfund anser att de gammalkyrkliga trosbekännelserna är ”problematiska”. Så har t.ex. den nybildade *Église Protestante Unie de France*, Frankrikes största protestantiska samfund, en sammanslagning av liberala reformerta och lutherska kyrkor, år 2017 formulerat en ”deklaration” som sammanfattar vad denna kyrka tror. Det är anmärkningsvärt att ett samfund med rötter i reformationens kalvinistiska och lutherska kyrkor författar en egen ny bekännelse: den allmänliga kristna tron är ju densamma för allt Guds folk i alla tider! Att ett kristet samfund formulerar om tron så att den ”upplevs aktuell” för dess medlemmar i en viss tid och en viss kultur, är sektersrisk! Inte minst i detta fall eftersom man i ”deklarationen” noterar flera

betydelsefulla skillnader jämfört med t.ex. den apostoliska trosbekännelsen. Så sägs där inget om att Jesus är avlad av den Helige Ande och född av jungfru Maria. Inte heller nämns Pontius Pilatus, Jesu återkomst för att döma levande och döda, eller hoppet om evigt liv. Där emot talas det jättemycket om vad kristna förväntas göra. Dessa ändringar är symptomatiska. I likhet med forna tiders gnostiker bortser man från den himmelskt-gudomliga verklighetens förening med jordiska/historiska i frälsningsverket: vår Frälsare är inte längre sann Gud och sann människa. Även den eskatologiska dimensionen är borta. Kvar finns existentiella ideal som man menar passar vår tids västerlänningar som inte tror att Bibeln är sann på riktigt. En skillnad i förhållande till forntidens gnostiker är att dessa trodde på en andlig dimension som den viktiga, eviga och goda

GST:s redaktion och Lutherstiftelsen har bytt adress

Ny post- och besöksadress:

Ekmansgatan 3
411 32 Göteborg

Nya e-postadresser:

gbgs.stifts.tidning@gmail.com
lutherstiftelsen.goteborg@gmail.com

Redaktion

Patrik Toräng, ansvarig utgivare
E-post: patrik.torang@gmail.com

REDAKTION och EXPEDITION

Ekmansgatan 3, 411 32 Göteborg

E-post: gbgs.stifts.tidning@gmail.com
Tel. **070 615 11 61** (Till Patrik Toräng)
www.goteborgsstiftstidning.se

Prenumeration

Helår: 350 kr (9 nr inkl. julnr)
Nyren- och gåvopen: 275 kr
Halvår: 200 kr (5 nr)

ANNONSPRISER

Första sidan 6 kr/mm, textsidan 5 kr/mm.
Döds- och tackannonser 5 kr/mm.
Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 100 kr/st.
Moms tillkommer. Annonser skall inlämnas senast onsdag två veckor före påföljande tidnings utgivning.

Pg 2 55 21-6
Bg 340-5826

ISSN 0345-4290 Eget tryck

dimensionen, medan nutidens "gnostiker" är helt inomvärldsliga: evangeliet får sin mening genom att vara till uppmuntran för oss i våra liv på jorden. Allt handlar om denna världen och det som Jesus från Nazaret inspirerar oss att göra här.

Deklarationens kristendomstolkning har helt lämnat den allmänliga kristna tron. Hade Luther och Kalvin läst den och fått veta att dess författare menar sig stå i deras andliga arv hade de tagit sig för pannan! Det här är ju inte kristendom utan en tidstypisk andlighet som beskriver sig i delvis kristna termer. Man kan dock ana den reformerta teologins förödande inflytande. Enligt denna är det inte din gudagivna tro på Jesu försoningsverk som låter dig ta emot barnskapet hos Gud, utan din eventuella frälsning har bestämts genom ett beslut av Gud i himmelen som vi människor inte vet något om. Det kan driva reformerta att genom strävan efter synlig jordisk välsignelse, goda gärningar, känsloupplevelser och rätta meningar försöka övertyga sig själva och andra om att de faktiskt hör Gud till. Så har det alltid varit. Men i och med den liberala teologins genombrott kan liberala reformerta kyrkor vandra ytterligare ett steg bort från Guds ord då man förnekar att det eviga livet är ett liv på riktigt; "Evigt liv" omtolkas till att bara vara ett jordeliv som känns bra och meningsfullt och uppfattas som kärleksfullt. Därav formuleringar i dokumentet som kan sammanfattas i budskapet att Gud är snäll och vill att vi alla skall vara snälla.

På ett sätt är det bra att bekännelsen formulerats och antagits. För nu är det tydligt för alla och envar att denna franska kyrka har distanserat sig från Kristi sanna kyrka som bekänner sig till den allmänliga kristna tron. Därmed inte sagt att det inte finns enskilda församlingar i detta vilsna samfund som ännu håller fast vid klassisk kristen tro. Franska liberala protestanter är kända för tolerans också "högerut": de vet vad det innebär att vara förföljd av majoritetssamhället och vill inte själva bli förföljare. Det är en vacker sida av deras identitet. Det skall också noteras att man inte tar avstånd från äldre tiders bekännelser fastän dessa ger uttryck för en helt annan övertygelse. Man menar bara att dessa "inte är relevanta för oss idag". Därmed förnekar man att kristen tro skulle ha något med ob-

jektiv, evig sanning att göra: Bibels Jesus Kristus bekänns inte som Vägen, Sanningen och Livet.

En annan problematisk inställning till allmänlig kristen tro, är det då man *lägger till* olika saker till Evangeliet som man menar måste vara med för att kyrkan skall fullgöra sitt uppdrag: kyrklig tradition, företeelser och bud som tillkommit under sekternas gång. Ett förödande tillägg är den ställning jungfru Maria har i den romersk-katolska kyrkan. Hon upphöjs så till den grad att hon enligt kyrkans katekes må åkallas "hjälpärlinna" och "förmedlarinna" (p.969). Marias stora betydelse i frälsningsläran är här så vedertagen att det märks vid varje högmässa. Man förhåller sig till Jesu moder som vore hon en person vi har att åkalla för att få frid med Gud. Även om gudstjänsten i övrigt kan vara uppbygglig, innebär detta ett så grovt avsteg från den allmänliga kristna tron att det kan kallas människodyrkan. För sanningen är ju, att bara Jesus Kristus Guds enfödde son förenar oss med Gud - Han och ingen annan! Att jungfru Maria nämns i trosbekännelserna beror ju inte på att hon skulle vara en "förmedlarinna" av Guds välsignelser, utan uttrycker att Jesus Guds son också är sann människa: Jesu moder Maria lyfts fram för att beskriva vem *Jesus* är.

Ett annat förödande tillägg som kan blandas in i kyrkans liv är att *rätt kyrklig hierarki* blir avgörande för ett sant liv med Gud. I den romersk-katolska kyrkan är nattvard inte giltig nattvard om den inte förättas av präster som står i gemenskap med påven i Rom. I *visse* östligt-ortodoxa kyrkor är det ännu värre. Där erkänns endast *dop* som har förrättats i den egna kyrkan: är du döpt t.ex. i en protestantisk kyrka krävs omdop.

Den stora betydelse som tillerkänns hierarkin möter vi också, om än i mycket modererad form, bland vissa företrädare för Svenska kyrkan. Här kallar man Missionsprovinsen för "en annan kyrka" eftersom Missionsprovinsens präster leds av en biskop som inte är med i Svenska kyrkans biskopskollegium. Man kan mena olika saker med uttrycket "en annan kyrka". Men även vissa medkristna med en klassisk kristen tro kan definiera Missionsprovinsen på detta sätt. Detta kan då

Officiellt

Tillsatta tjänster

Vik kh 70 % i Nylöse past 1/9 2023 – 31/1 2024: pr, fd kh Ingvar Humlén, Ljungskile

Kontr prost i Norra Bohusläns kontrakt fr 1/9 2023: km Fredrik Sigurdsson, Sotenäs.

Kontr prost i Göteborgs Norra kontrakt fr 1/9 2023: kh Ewa Selin, Torslanda-Björlanda.

Vd/direktor för Göteborgs kyrkliga stadsmission fr 18/9 2023: gen sekr för Röda Korset Martin Ärnlov, Göteborg.

Kh i Värö-Stråvalla fr 1/1 2024: km Ola Bojestig, Varberg.

Prästvigning 14/1 och förordnande John-Philip Andersson, Backa past.

ge intryck av att man ser Svenska kyrkans avfall från allmänlig kristen tro som ett mindre problem än att trossyskon med Svenska kyrkans gamla tro, för att få fira uppbyggliga gudstjänster, nödgats kalla och låta viga bibeltrogna biskopar som viger bibeltrogna präster. Detta "tilltag" är man mycket bekymrad över.

I Skriften förmanas vi till trohet mot profeternas och apostlarnas undervisning om vem Gud är, Hans gärningar, bud och löften. Sann kristendom har i alla tider varit bibelkristendom! Den allmänliga kristna tron är, som sagt, lika med de bibliska och apostoliska sanningarna. Lever man i tillit till detta budskap är man en sann kristen. Döps man i den treenige Gudens namn enligt Bibelns ord upptas man som medlem i Guds folk. Och deltar man i nattvardsfirande i enlighet med Skriftens lära, äter och dricker man Jesu Kristi sanna kropp och blod alldeles oavsett vilken prästman som förrättar sakramentet. I Bibeln står inget om att denne måste tillhöra en viss kyrklig hierarki. Däremot framgår det mycket tydligt att *Herrens trogna inte skall delta i gudstjänstliv präglad av falsk, obiblisk lära*. Då ger man legitimitet åt osanning och påverkas själv av lögnens ande.

Bibeln är, som sagt, Guds sanna, livgivande Ord. Med Henric Schartau får vi påminna oss om, att envar som vill leva i frid med Gud här i tiden och sedan i evigheten, har att *i tro bruka Guds ord!*

Patrik Toräng

Km i Söndrum-Vapnö fr 23/1: padj Mikael Holmquist Alsholm, Munka-Ljungby.

Km i Falkenberg, Falkenbergs förs, fr 1/2 2024: kh David Olsson, Torestop.

Kh i Nylöse past fr 1/2: bitr kh Sara Waldenfors, Örgryte.

Km i Solberga fr 1/3: km Erik Gislason, Starrkärr-Kilanda.

Km i Träslöv fr 1/3: kh Mikael Nilsson, Traryd-Hinneryd.

Km i Orust, arb ledande i Morlanda, fr 11/3: KM Magnus Haglund, Kungälv-Ytterby.

Km i Örgryte, förs herde i Björkekärr, fr 8/4: km Frida Johansson, S:t Matteus, Stockholms stift.

Kh i Spekeröd-Ucklum fr 1/5: kh Jakob Wadelius, Ryssby.

Avslutad tjänst

Fr 28/9: km Magnus Magnusson, Torestop.

Avgår med pension

Fr 1/2: diakon Christina Holmkvist, Varberg.

Fr 31/10: kh Åke Vering, Veddige-Kungsäter.

Lämnar stiftet

Km Peter Sader, Torslanda-Björlanda, har blivit km i Toarp fr 1/3.

Avlidna

Avliden 27/11: fd kh Dag Selander, Onsala, f 1940.

Prästvigd 1968, km i Kumla 1972, kadj i Lysekil 1976, km i Foss 1982 och kh där 1992-1998, därefter övrig präst. 2000 lämnade han prästämbetet och blev obehörigförklarad.

Avliden 20/12: fd km i Skredsvik Harry Åström, Uddevalla, f 1935.

Prästvigd 1965, padj i Skaftö 1965, kadj i Säve med 1/3 tjg i Torsby 1966, km i Skaftö 1971 och km i Skredsvik 1995-2000.

GLÖM INTE

Att förnya
prenumerationen på
Göteborgs Stifts-Tidning!

Eller ge den som gåva!

Helår: 350:-, halvår: 200:-

Nyprenumerant och/eller gåvo-
prenumerant 275:- för helår.

Plusgiro 2 55 21-6

Kontakt: 0723-180941

gbgs.stifts.tidning@gmail.com

Forts från sidan 1.

Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Gtj 11 P Toräng

Ravlanda G:a skolan: Hm 15 P Toräng

Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 T Olsson; Ons 6/3 Pass.pred 18 L Nilsson

Växjö Kyrkl. Förb., Torpabacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

MIDFASTOSÖNDAGEN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 15 L Artman

Borås Johannes förs., Gustav Adolfs g. 7: Hm 10 G Andersson

Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Sånggtj 11 E Ängdahl

Fridafors kyrka: Gtj 11 J-E Appell

Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv 49: Hm 11 N Olsson

Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 I Svenungsson

Helsingborg S:t Matteus, Bruksg. 27: Hm 15 M Lindström

Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 10 H Vestergård

Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 A Almer; Tis 27/2 Pass.gtj 18:30 J-E Appell

Kungälv Kvarngatan 8: Gtj 15 S Eriksen. Årsmöte; Tors 14/3 Pass.pred S Eriksen

Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Hm 11 P Toräng

Oskarström S:t Gabriels koin, Mariakyrkan G:a Nissastigen 65: Hm 11 B Ådahl

Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 S Eriksen; Ons 13/3 Pass.pred 18 S Eriksen

Växjö Kyrkl. Förb., Torpabacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

JUNGFURU MARIE BEBÅDELSEDAG

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 15 S Appell, J Okkels

Borås Johannes förs., Gustav Adolfs g. 7: Gtj 10 R Imberg

Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Gtj 11 J Okkels

Fridafors kyrka: Gtj 16 J-E Appell

Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv 49: Hm 11 G Skilling

Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 D Johansson. Nattvardsförhör

Huskvarna Tegnér g. 8: Gtj 15 I Svenungsson

Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Gtj 15 R Johannesson

Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell; Tis 27/2 Pass.gtj 18:30 M Olsson

Kungälv Kvarngatan 8: Tors 21/3 Pass.pred S Eriksen

Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Gtj 11 P Toräng

Naums kyrka: Gtj 11 A Eliasson

Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 L Nilsson; Ons 20/3 Pass.pred 18 S Eriksen

Guds ords tjänare

Om prästen och förkunnelsen

Einar Lundberg

Häftad, 152 sidor. 110:-

Porto och emballage tillkommer

Kontaktuppgifter på sidan 2.

Inför Söndagen

ANDRA SÖNDAGEN I FASTAN

Matt. 15:21-28

"Jag släpper dig inte förrän du välsignar mig." Patriarken Jakobs ord i 1 Mos. 32:26 vittnar om en kamp liknande den som den kananeiska kvinnan i dagens evangelium utkämpade.

DEN TROENDE MÄNNISKANS BÖNEKAMP MED HERREN

1. ... kan verka förgäves.

Den kananeiska kvinnan hade säkert hört talas om Jesus: hur han hjälpte alla som i sin nöd vände sig till honom. Därför sökte hon upp honom när han nu händelsevis befann sig i de hedniska trakter där hon bodde. Men vad hände när hon bad om hjälp för sin svårt sjuka dotter? Jesus svarade henne inte ett ord. Hon gav dock inte upp utan fortsatte att ropa till Jesus om hjälp. Och när lärjungarna illa berörda av hennes ropande bad Jesus skicka i väg henne, svarade han: "Jag är inte sänd till andra än till de förlorade fåren av Israels hus." Men var då inte Jesus sänd till alla? Förvisso! "Så älskade Gud världen (alla människor) att han utgav sin enfödde Son, för att var och en (också den kananeiska kvinnan) som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv." Men när det gällde att gå omkring och predika och göra väl och bota sjuka, var Jesus sänd endast "till de förlorade fåren av Israels hus" och alltså inte till hedningarna. Men inte heller detta fick kvinnan att ge upp. Det tvärtom sporrade henne till att bli ännu ivrigare i sin bön: "Herre, hjälp mig!" Men inte! "Det är inte rätt att ta brödet från barnen (Israels barn) och kasta det åt hundarna", var det avvisande svar hon fick.

Det som kvinnan upplevde – att hennes bönekamp med Herren verkade förgäves – får också den troende människan ofta uppleva. Hon flyr till honom i nöden och ber om hans hjälp. Det kan vara andlig nöd

som trycker henne, som frestelser och tvivelstankar. Men när hon ropar till Herren om hjälp i nöden, verkar hennes böner inte nå fram till honom. Ibland är det jordisk nöd som trycker henne, som sjukdomar, sorger och förluster. Men fastän hon kastar sina jordiska bekymmer på Herren, fortsätter eller rent av tilltar nöden. Också andras nöd kan trycka henne, som barnens. Men trots kanske ivriga böner om hjälp i närståendes nöd verkar hennes bönekamp ofta förgäves.

2. ... fortsätter trots allt.

Den kananeiska kvinnans bönekamp med Herren såg till en början hopplös ut. Trots allt fortsatte kampen. Hon gav inte upp. Det gör inte heller den troende människan. Tron visar sig just i att den inte släpper Herren. Trots frestelser till att ge upp, kämpar hon ändå vidare. Hon tänker att på något sätt ska Herren säkert hjälpa henne i nöden.

Här har hon mycket att lära av den kananeiska kvinnan. Hon gick inte bort från Jesus när han ställde sig likgiltig eller avvisande mot henne, utan hon fortsatte att ropa till honom och väntade tåligt på svar. Så vill också den troende människan förhålla sig. Men syndafördärvet gör att hon har svårt för att riktigt leva upp till psalmens ord: "Vänta efter Herren, stilla, o min själ! Han så gärna hjälper, han gör allting väl." Det blir så lätt klagan över Guds styrelse då han en tid dröjer med hjälpen. Det blir så lätt misströstan då Herren inte genast svarar på hennes böner. Hon vill gärna tala om för Herren både *när* och *hur* han ska hjälpa, i stället för att helt ställa sin egen vilja under hans. Men just därför är det så viktigt att hon ber Herren också om den hjälpen, att han lär henne att allt bättre kunna vänta efter hans stund och sätt att bönhöra och hjälpa i nöden, så att hon trots allt fortsätter sin bönekamp.

Ännu en sak kan den kananeiska kvinnan lära den troende människan när hennes bönekamp med Herren verkar förgäves. När Herren ställer sig som om han ville lämna henne, får hon "stänga" vägen för honom genom att falla ner och hålla fram för honom hans löften om hjälp. Som David gjorde i Psaltaren 27: "Mitt hjärta förhåller dig ditt ord: 'Sök mitt ansikte.' Ja, ditt ansikte söker jag: Fördölj inte ditt ansikte

för mig." Hon får säga: "Herre, jag vet att jag inte är värd din hjälp, men du har sagt: 'Åkalla mig i nöden, så vill jag hjälpa dig.' Därför fortsätter jag att ropa till dig om hjälp i nöden."

3. ... segrar till sist.

Det såg hopplöst ut för den kananeiska kvinnan. Men fastän hennes bönekamp verkade förgäves, gav hon inte upp utan kämpade vidare. Och det gjorde hon inte förgäves. Till sist kunde Jesus inte hålla sig utan gav henne den hjälp hon bad om. När Jesus sagt: "Det är inte rätt att ta brödet från barnen och kasta det åt hundarna", svarade hon: "Jo, Herre, för också hundarna äter smulorna som faller från deras herrars bord." Hur avvisande Jesu ord än kunde förefalla, fann hon ändå ett svagt löfte i dem, och det tog hon fasta på. Hon var nöjd med smulorna. Hon visste att det var nog för att hjälpa henne i nöden. "Då svarade Jesus henne: 'Kvinna, din tro är stor. Det ska ske dig som du vill.' Och från den stunden var hennes dotter botad."

Samma lyckliga slut får alltid den troende människans bönekamp med Herren, när hon inte ger upp utan fortsätter trots allt. Bönekampen kan dra ut på tiden men segrar till sist. När hon i sin andliga nöd inte upphör att ropa till Herren om hjälp och söka den i Ordet och nattvarden, får hon hjälp att kunna "vila tryggt och stilla blott vid dina löften, Herre kär, och ej trones dyra tröst förspilla, som i ordet mig förvarad är". När hon håller ut i att ödmjukt men djävt kämpa med Herren i bönen, får hon hjälp också i den jordiska nöden. Ibland tar Herren bort den. Och låter han den vara kvar, hjälper han henne att bära den och ser till att den samverkar till hennes eviga bästa. Också den troende människans bönekamp för andra vill Herren besvara med hjälp. Förbönen kan väl ofta se ut att inte vara till någon nytta. Men vi har Ordets löften som säger att det inte är förgäves att också för andra kämpa med Herren i bönen. Och "löftena kunna ej svika, nej, de stå evigt kvar. Jesus med blodet beseglat allt vad han lovat har".

Så behöver då den troende människan aldrig ge upp bönekampen med Herren. I förlitande på hans osvikliga löften får hon kämpa vidare – trots allt. I evighetens ljus,

TREDJE SÖNDAGEN I FASTAN

Luk. 11:14-28

Ty när jag är svag, då är jag stark,
2 Kor. 12:10. Aposteln Paulus meddelar detta om sig själv. Mycket hade han varit med om både före och efter det han blivit apostel. Han hade gjort det som var gott och ont. Han hade fått rik utrustning från Herren för sitt liv och sitt särskilda uppdrag. Hur skulle han se på de svårigheter han fått möta? Herren ville ha en apostel som i allt tog emot kraften från himmelen och stod med båda fötterna på jorden. Paulus fick både höga uppenbarelser och upplevde olika motgångar. Den erfarenhet han fick göra i tron och för sin tjänst var att Herren själv var hans starkhet. När Paulus var svag i sig själv fanns alltid styrkan i Herren till hans hjälp. När högmod ville tränga sig på blev det kamp och han fick fästa blicken på Herren och på egen svaghet.

Herren vill att vi skall vara starka i Honom. Men hur vill vi själva ha det? Vi behöver se Herrens gåvor och låta den Helige Ande leda oss så att vi får se den egna svagheten samt styrkan i Herren. Alltså behöver en människa vara svag och stark på rätt sätt. I dagens evangelium möter vi två som vill ha inflytande över Dig. Bara en av dem kan hjälpa Dig. Honom behöver Du tillhöra.

SVAG ELLER STARK PÅ RÄTT ELLER FEL SÄTT

I. På rätt sätt när Herren får handla och mottagas

När Herren handlar skall församlingen kunna känna igen detta till vårt bästa. Man får även fråga om

om inte förr, ska det bli fullt klart att bönekampen med Herren aldrig var förgäves utan segrade till sist.

*Jag skall ej övergiva
den enda tröst jag har,
jag skall ej tröttad bliva
att sucka till en Far.
Förtvivlan vike fjärran,
till avgrund bär dess stig.
Jag släpper icke Herran,
Förr'n han välsignar mig.*

Jan-Erik Appell

Herrens hjälp när man inte riktigt förstår Herrens handlande. Därför är det så viktigt med regelbunden bön. Att Herren Jesus är starkare än djävulen och det onda framgår i texten. Jesus driver ut en ond ande som är stum och resultatet blir att den stumme talade.

Herren Jesus visar sin kärlek och makt. Han ingriper i både kroppslig och själslig nöd. Även i våra dagar kan Herren bota och hela genom sitt direkta ingripande och genom människor som Han tagit i sin tjänst. Vi skall vara tacksamma över hjälp genom läkare, sjukvård och mediciner. När människor utger sig för att kunna bota, hela och helbräddagöra och samtidigt gör stor affär av sig själva är det viktigt att vara på sin vakt, att pröva andarna för att se om de är från Gud eller inte.

Där Herren får handla och i tro blir mottagen, där är en människa svag och stark på rätt sätt. Över Jesu stora gärning med den stumme förundrade sig folk. Evangeliet är enligt Jesu undervisning att det är med Guds finger som de onda andarna blir utdrivna. Oavsett vad människor anser kan det omtalade undret ske. När människor låter sig övertygas om Herrens makt blir de klara över att starkheten finns i Gud. Genom Jesu goda gärning och undervisning om Guds finger kunde Guds rike nå de människor som såg och hörde vad som skett.

I slutet av evangeliet blir vi indirekt påmind om Jesu mor Maria. Hon kände sig inte stor och märkvärdig. Hon var bara en vanlig människa men blev utvald till att bli mor åt Världens Frälsare. I lydnad och tro går hon Guds vägar. Hon är svag men har sin styrka i Gud. Stark på rätt sätt är djupast sett aldrig något annat än att ha sin starkhet i Gud.

Evangeliet idag avslutas med att Jesus säger: "Saliga är de som lyssnar till Guds Ord och bevarar det." Herrens vänner och lärjungar får lära sig vad det är att höra Guds Ord och ta vara på det. Gång på gång behöver vi höra Guds Ord. I de kyrkor där Guds Ord förkunnas rent och klart behöver Herrens vänner vara. Där förkunnas både lag och evangelium. Genom daglig bibelläsning får vi Herrens undervisning om Honom och om oss själva. Så är det nödvändigt att bygga på den fasta grunden. Att ta

TEXTLÄSNINGAR

1983 års Evangeliebok

ANDRA SÖNDAGEN I FASTAN

Rubrik: Den kämpande tron

GT-text: 1 Mos 32:22-30

Epistel: 2 Kor 6:1-10

Evangelium: Matt 15:21-28

Psaltarpsalm: 3:2-9 alt. 25:1-7

2003 års Evangeliebok

ANDRA SÖNDAGEN I FASTAN

Rubrik: Den kämpande tron

GT-text: 1 Mos 32:22-31

Epistel: 2 Kor 6:1-10

Evangelium: Matt 15:21-28

Psaltarpsalm: 130

1983 års Evangeliebok

TREDJE SÖNDAGEN I FASTAN

Rubrik: Jesus och ondskan

GT-text: Jes 59:14-17

Epistel: Ef 5:5-11

Evangelium: Luk 11:14-28

Psaltarpsalm: 40:10-14,18 alt.25:8-22

2003 års Evangeliebok

TREDJE SÖNDAGEN I FASTAN

Rubrik: Kampen mot ondskan

GT-text: 1 Sam 17:40-50

Epistel: Ef 5:1-9

Evangelium: Luk 11:14-26

Psaltarpsalm: 25:12-22

1983 års Evangeliebok

MIDFASTOSÖNDAGEN

Rubrik: Livets bröd

GT-text: 2 Kung 4:42-44

Epistel: 2 Kor 9:8-10

Evangelium: Joh 6:1-15

Psaltarpsalm: 78:12-25 alt. 122:1-9

2003 års Evangeliebok

MIDFASTOSÖNDAGEN

Rubrik: Livets bröd

GT-text: 2 Kung 4:42-44

Epistel: 2 Kor 9:8-10

Evangelium: Joh 6:1-15

Psaltarpsalm: 107:1-9

1983 års Evangeliebok

JUNGFRU MARIE

BEBÅDELEDAG

Rubrik: Bebedelsen

GT-text: Jes 7:10-14

Epistel: Rom 8:1-4

Evangelium: Luk 1:26-38

Psaltarpsalm: 132:1-18 alt. 45:7-18

2003 års Evangeliebok

JUNGFRU MARIE

BEBÅDELEDAG

Rubrik: Guds mäktiga verk

GT-text: Jes 7:10-14

Epistel: Rom 8:1-4

Evangelium: Luk 1:26-38

Psaltarpsalm: 147:7-15

vara på Guds Ord är att låta detta få det avgörande inflytandet i livet. Man blir noga med Guds Ord och vill tillhöra Frälsaren. Att bevara Guds Ord är att vilja leva i och av det.

De egna synderna behöver jag varje dag förlåtelse för. I mig själv är jag inte redig eller rättfärdig. Alla är vi svaga och vi behöver låta Herren vara vår starkhet. Så viktigt därför att komma inför Herren med sina synder, uppriktigt ångra och bekänna dem och be om att bli av med dem för Jesu Kristi skull. Psalmsångaren frågar: "Varifrån skall min hjälp komma?" Svaret är: "Min hjälp kommer från Herren", Psaltaren 121:1-2. Herren vill handla med Dig och mig i och efter sin rika nåd. Vår Frälsare själv vet vad svaghet är genom sin förnedring, sitt svåra lidande och sin död för våra synder. Men snart går Han fram som den starke Segerherren. Inte underligt är det därför att Han kan driva ut onda andar och att mörkrets furste djävulen får lida nederlag och blir övervunnen. Rätt svaghet är att se sig själv som liten och svag, ödmjuk och i behov av Herrens hjälp och frälsning. Rätt starkhet finns alltid i Herren.

II. På fel sätt när ondskan bestämmer

Det är lätt för människor att låta sig ledas av ondskan. Men många vill inte erkänna detta. Satan är verksam. Människor som låter sig ledas av honom kan tycka sig vara starka i sig själva. Följden är att mena att det inte finns några fel i ens eget hjärta och liv. De under och kraftgärningar som kommer från Herren sätter människor då inte tilltro till. De tar inte emot lag och evangelium och tycker sig inte ha något behov av Frälsaren. Själva kan människor önska att göra märkliga ting utan att ha någon levande förbindelse med Gud. Guds Ord visar på att många konstigheter kan förekomma från dem som låter ondskan bestämma i livet. Den styrka som människor då försöker utnyttja kommer alltså från satan och de onda andemakterna. Med egen inbillad starkhet försöker man att dölja den egna svagheten. Det som är ont försöker att inrikta sig på det som är gott. Vi ser detta i vår text. Några menade att de är med Beelsebul, de onda andarnas furste, som Jesus driver ut de onda andarna. Men Jesus uppenbarar

sanningen och avslöjar deras ondska.

I våra dagar är ondskan utbredd och uppträder i de mest skiftande former. Också nu anklagar och häddar människor Frälsaren. De anklagar även Jesu efterföljare. Motståndet mot Jesus syns tydligt ibland, medan det andra gånger nästlar sig in, försöker gömma sig för att anfalla bakifrån. När mötet med levande Gud åsidosätts och viker för andra aktiviteter visar människor att för dem är det inte viktigt att möta Gud. De är inne på en mycket farlig väg och samtidigt är det avslöjande för dem när de handlar på detta sätt. Anföraren som är frestaren själv gör allt för att även fåren i Kristi hjord skall lida skada och för att hjorden skall skingras. Frestaren kan lägga snaran där Du minst förmodar faran. Den store själafienden vill behålla både dem han fångat och dem som fortfarande inte vill tillhöra honom.

Det är mycket vanligt i vår tid med dyrkande av djävulen och intresse för ockulta ting. När ondskan fått fäste ger den inte upp så lätt. När den drivs på flykten vill den komma tillbaka för att trassla till det för människorna. Många tänker på förfärliga krig i främmande länder som yttringar av ondskan. Men ondskan finns närmare än många tänker. Det onda finns inne i hjärtat. Kärlekslöshet, förakt för människolivet, obarmhärtighet är några exempel. Här och nu är människor besatta av olika ting. Splittring i hem och familj, i församlingar, penningbegär, otukt, kiv och avund förekommer i stor omfattning. Många längtar efter ära och berömmelse. Människor längtar efter att bli allt starkare i sig själva. Men då är de starka på fel sätt. De är svaga på fel sätt. De är svaga i det kristenliv som fick sin början i det heliga dopet. Får det livet kvävas undan för undan tilltar människorna i svaghet. Olika besatthet håller dem fångna. Ondskan är levande. Det goda som skulle utvecklas hos dem håller på att dö i hjärta och liv.

Låt oss gå till oss själva nu och inte till andra människor! För vår del behövs det en daglig omvändelse och tjänst för Kyrkans Herre. Det behöver ständigt på nytt vara en kamp mot satan och all ondska. Vi skall söka all hjälp i Guds Ord och sakramenten och låta den Helige Ande leda oss först en gång till tro

MIDFASTOSÖNDAGEN

Joh. 6:1-15

"Sök först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så skall också allt detta andra tillfalla er." När Jesus sade detta, som vi kan läsa i Matt. 6:33, lovade han, att de som tog fasta på hans maning och sökte Guds rike och hans rättfärdighet också skulle få allt det andra, som människor söker och frågar efter. Det skulle den inte behöva sakna och vara utan, som förstått, att det viktigaste i livet är, att man måtte få del i Guds rike och få den förlåtelse, den rättfärdighet och det eviga liv Gud vill ge oss där. Och vad Jesus har lovat om detta, det håller han, även om han kan låta en få det så här i livet, att man får brödbekymmer. Det visar oss dagens evangelium, som ger anledning att tala om:

VAD BRÖDUNDRET LÄR OSS OM VÅRA BRÖDBEKYMMER

I. Det lär oss, att också vi kan få brödbekymmer.

Brödbekymmer gav Jesus sin lärjunge Filippus, när han sade till honom om allt det myckna folk, som hade kommit till honom i ödemarken vid Galileiska sjön för att få höra honom tala och se honom bota sjuka: "Varifrån skall vi köpa bröd, så att dessa får äta?" För det var ju inte litet folk det då gällde att skaffa bröd till – omkring 5000 människor.

och sedan i tron. Vi får bli stilla inför Kristi lidande och död, försöningens under och tacka för Kristi seger över djävul, synd och död! Låt oss ofta tacka för att Kristus är uppstånden och lever och för att Han lovat att vara med oss alla dagar till tidens slut! Låt oss tacka för att Hans kärlek varar och att Herren söker efter de vilsekomna och för att han vill att de skall vända om. Så är det förenat med ett stort ansvar att ta emot Frälsaren och det Han utträttat för oss. Vill vi ta emot Honom har vi löfte om att inte gå förlorade utan ärva evigt liv. Så stor är Herren. Vi skall därför bedja om få vara svaga och starka på rätt sätt, så att Herren alltid får handla med oss och bli mottagen i tacksamhet och tro. Amen.

Anders Hjalmarsson

Och brödbekymmer fick därför Filippus, när han tänkte på de tillgångar man då hade, tydligen 200 denarer eller silverpenningar, och hur detta skulle kunna räcka för att köpa bröd till så många människor.

Brödbekymmer har många människor i världen idag. Mer än en miljard av världens befolkning lever i svält eller ständig hunger. En miljard människor har alltså brödbekymmer varje dag. I sådana brödbekymmer lever väl ingen här hos oss, så att man inte har något att äta, eller vet hur man skall kunna få mat för dagen. Men brödbekymmer kan det ändå bli för människor också hos oss, ja, också för oss, liksom de brödbekymmer lärjungarna fick vid Galileiska sjön den gången. Arbetslöshet eller långvarig sjukskrivning kan göra, att man får brödbekymmer, bekymmer för hur man skall få den ersättning man får och de tillgångar man har att räcka till allt och för alla, när man kanske har en hel familj som skall ha mat och kläder och bostad, och alla räkningar skall betalas. Den dyrtid vi lever i med höga matpriser och stigande hyror och allmänna levnadsomkostnader gör, att många pensionärer har fått brödbekymmer och har svårt att få pensionen att räcka till ens det allra nödvändigaste. Så kan det väl bli brödbekymmer för människor också hos oss, även om ingen här behöver leva i svält och ständig hunger. Och sådana brödbekymmer kan det bli också för den, som vet att livet här i världen inte är det viktigaste att sörja för utan som söker Guds rike och vill vara Jesu lärjunge – det lär oss evangeliet om brödundret. Men det lär oss då om de brödbekymmer vi kan få, att Herren sätter oss på prov genom dem. Ja,

II. Det lär oss att Herren sätter oss på prov genom våra brödbekymmer.

När Jesus gav Filippus brödbekymmer genom att säga om alla de människor, som kommit till honom: ”Varifrån skall vi köpa bröd, så att dessa får äta?”, säger evangelisten att han sade detta för att sätta honom på prov. Han ville med denna fråga se, vem Filippus och de andra lärjungarna i ett bekymmersamt läge som detta litade till och vad de räknade med: om de litade till sig själva bara och vad de kunde göra, eller om de litade till Jesus; om de räknade med vad de själva hade

eller om de räknade med Jesus och vad han kunde göra. Och det visade sig då liksom det visar sig oftast alltså när det blir brödbekymmer, att lärjungarna bara såg till sig själva, vad de kunde göra, vad de hade och hur helt otillräckligt detta då var. Filippus tänkte bara på hur mycket som fanns i den gemensamma kassan, och hur omöjligt det då var för honom att köpa bröd till så många. Andreas kom med det enda matförråd som tycktes finnas till hands: en pojkes medhavda matsäck med fem kornbröd och två fiskar, och sade: ”vad förslår det för så många?”

Och så visar det sig väl oftast, när Herren låter oss få brödbekymmer, att vi beter oss som lärjungarna gjorde då. Herren kan låta oss komma i sådana omständigheter, att vi får brödbekymmer för att sätta oss på prov, om vi verkligen tror och litar på honom, på hans ord och löften, om vi räknar med honom och vad han förmår, såsom vi då borde göra om vi är och vill vara hans lärjungar och har hans ord och löfte att hålla oss till. Men ofta visar det sig då, att vi gör som lärjungarna den gången, att vi bara ser till oss själva och vad vi kan göra åt våra brödbekymmer, bara räknar med det vi har och hur litet och otillräckligt det är, i stället för att se på Herren, på vad han sagt och lovat i sitt Ord och räkna med honom och vad han förmår och skall göra. Men att vi verkligen har anledning att lita på Herren och räkna med honom i våra brödbekymmer, det visar och lär oss brödundret vi hör om i dagens evangelium. Ja,

III. Det lär oss, att Herren kan och vill hjälpa i våra brödbekymmer.

Ja, att Herren är den som kan och vill avhjälpa de brödbekymmer vi kan få, det lär oss dagens evangelium, då vi där får höra vad Jesus gjorde åt sina lärjungars brödbekymmer den gången. Det lilla matförråd man hade, som såg så otillräckligt ut, pojken fem kornbröd och två fiskar, tog han hand om, tackade Gud för det, och lät dela ut det till de cirka femtusen människor, som var samlade hos honom, så mycket de ville ha. Och nu skedde det helt ofattbara, att de alla kunde äta sig mätta. Och inte nog med det. Jesus sade till, att man skulle samla ihop överblivna styck-

en. Och man samlade ihop tolv korvar fulla med stycken som hade blivit över av de fem kornbröden efter dem som hade ätit. Hur kunde då detta ske? Hur kunde fem kornbröd och två fiskar räcka till att mätta femtusen människor? Och hur kunde det som blev över bli mer än vad det från början varit? Otron säger: folket hade förstas mat med sig själva och delade med sig åt varandra, när de såg hur pojken delade med sig av sitt lilla matförråd. Men varför skulle då Filippus ha bekymrat sig så för hur man skulle kunna köpa bröd åt alla dessa människor, om de hade mat med sig? Och varför skulle Andreas då ha kommit med pojken lilla matförråd och talat om, hur det omöjligt kunde räcka till åt så många? Nej, det var dessa två fiskar och fem kornbröd, som räckte till alla dessa människor och det ändå blev över.

Att det kunde ske är alltigenom ett stort under av den Herre, om vilken det är sagt: ”Allas ögon väntar efter dig, och du giver dem deras mat i rätt tid. Du upplåter din hand och mättar allt levande med nåd.” Ett under som visar att vi inte behöver gå och tåras av brödbekymmer, när vi nu har en sådan Herre att gå till och lita på, som fick fem kornbröd och två fiskar att räcka till fem tusen människor och ändå bli över. Ja, till honom får vi gå med våra brödbekymmer, det uppmanar han oss själv till i sitt ord, när han säger: ”Kasta din börda på Herren, han skall uppehålla dig, han skall i evighet icke tillstämja, att den rättfärdige vacklar.” Då kan vi få se Herren göra brödunder också idag, så att det som såg alldeles otillräckligt ut visar sig räcka till och mer än så, eller så att vi får någon oväntad gåva eller hjälp, som avhjälper våra brödbekymmer. Ja, så kan Herren än idag göra brödunder och avhjälpa våra brödbekymmer. Men brödundret lär oss ändå, att ...

IV. Det lär oss, att Jesus inte har kommit för att avhjälpa världens brödbekymmer.

Varför behöver en miljard människor svälta och gå ständigt hungriga i världen idag, om det är sant, det som dagens evangelium säger oss att Jesus med fem kornbröd och två fiskar gav mat åt femtusen människor? Varför gör han då inte brödunder idag, så att alla svältande och

hungliga människor får äta sig mätta? Ja, så har många frågat sig och undrat, och så tänker kanske också du idag. Svaret på den frågan får vi i dagens evangelium. Där står det, att när människorna den gången hade fått äta sig mätta, kom de och tänkte med våld föra Jesus med sig och göra honom till sin konung. Så ville de lösa sina dagliga bekymmer för brödfödan, genom att göra Jesus till sin konung, han som på ett sådant underbart sätt hade visat, hur han kunde försörja dem och lösa brödfrågan för dem. Men Jesus drog sig då undan. Jesus hade inte kommit för att bli en brödkonung för världens människor och lösa världens brödbekymmer. Han hade inte kommit för att ge människor det bröd de behövde för sitt liv här i världen. Det behövde han inte komma i världen för att göra, eftersom det finns en Gud, som ger och vill ge dagligt bröd åt alla, allt vad vi behöver för att leva här i världen.

Jesus hade kommit för att vi skulle få ett evigt liv i Guds rike, för att ge sig själv i lidandet och döden för oss och för våra synder, så att vi skulle få det livet. Det är det människor i världen behöver Jesus till: för att få det eviga livet i Guds rike, inte för att få brödfrågan löst för dem. Därför gör Jesus heller inte slut på världens brödbekymmer genom brödunder såsom den gången. Och det skulle han heller inte behöva. För världens mattillgångar skulle räcka till åt alla människor, så att de fick vad de behövde, om de alla delade med sig av vad de har, såsom pojken med de fem kornbröden och de två fiskarna gjorde. Och det är då det brödunder Herren behövde göra idag, att han genom sin Ande och sitt Ord påverkade vårt hjärta och sinne så, att vi alla ville dela med oss av det vi har till varandra.

Så kan också du få brödbekymmer. För att du har dagligt bröd är alls ingen självklarhet utan en Guds gåva, som han både kan ge dig och hålla tillbaka för dig, om det tjänar hans syften med dig. Men skulle det bli så, är detta ett prov Herren sätter dig på, för att se om du litar på honom och räknar med honom. Gå därför till honom med dina brödbekymmer och kasta dem på honom i bön. Då kan du få se Herren göra brödunder än idag och på ett underbart sätt avhjälpa dina brödbekymmer. Men gör honom då inte bara

JUNGFRU MARIE BEBÅDELSEDAG

Luk. 1:26-38

Denna högtidsdag bryter av fastan för att berätta om Jesu inkarnation: hur Guds evige son blev människa. Detta skedde inte vid förlossningen utan vid avlelsen och hänger nära ihop med påskens budskap, för om Jesus skulle dö och uppstå för vår skull, var det nödvändigt att han först blev människa. Detta firar vi idag.

Maria som Benådad

Ängeln Gabriel hälsade Maria med orden *gläd dig, du benådade*, och sade: *Du har funnit nåd hos Gud*. Detta visar att Maria inte är rättfärdig i sig själv. Hade Gud därför kommit till henne utan att först vända bort sin vrede och tänka på henne i nåd, så hade han behövt komma som över Sodom och Gomorra, med fördömelse.

Men ängeln kommer med frid och förkunnar ett glädjebudskap från Herren. Maria skall glädja sig därför att Gud inte handlar med henne efter hennes gärningar. Hon har funnit nåd hos Gud, vilket innebär att hon får något hon inte har förtjänat. Gud låter henne stå i en benådad ställning. Ingen människa har någonsin gjort något för att få stå i denna benådade ställning, utan Gud har avvänt vreden för sin egen skull. Han beslutade från evighet att sända sin Son till jorden för att straffas i vårt ställe.

På detta grundlag kunde Gud skänka sin nåd till människor även innan Sonen hade blivit människa. Jesu uppfyllelse på korset hade en tillbakaverkande kraft. Eller rättare sagt, de som trodde på Guds offerlamm i det gamla förbundet, trodde egentligen på det som Gud i Kristus skulle göra. Eftersom Gud visste att han i Sonen skulle få betalning för alla människors synder,

till en brödkonung för dig, utan tänk på varför han kommit i världen: för att frälsa din själ till evigt liv i Guds rike, och att det framför allt är för det du behöver komma till Jesus och söka honom, för att få det bröd som giver världen evigt liv, och som är han själv. Amen.

Hans Gunnar Halmerius

därför kunde han redan innan Sonens inkarnation, börja dela ut frukterna. Därför kunde Gud möta Maria och andra med nåd och glädjebud. Så mötte Gud de troende i det gamla förbundets tid och så fortsätter han att möta människor efter att Sonen har kommit.

Det är förunderligt att tänka på att ängelns budskap till Maria ligger till grund för att ängeln kunde hälsa henne med nåd. Gud har gjort allt för att kunna möta människor med nåd, och det vill han göra känt för Maria och hela världen: i Sonen finns frälsning! Gud kommer inte att döma dem skyldiga som i sin nöd tar sin tillflykt till Jesus. Nej, de som är i Kristus är benådade likt Maria. De har en nådig Gud som hälsar dem med goda nyheter.

Därför slipper vi frukta och förskräckas när vi hör predikan, eller läser Skriften, för vi vet att om inte predikanten gör bort sig så möter jag där ordet om Gud som själv har gjort allt för att kunna möta mig med nåd. Detta ger oss trygghet och glädje när vi kommer till Guds tjänst. Vi vet att det är den försödade Gud som möter oss där och vill handla med oss efter sitt förbarmande. Det gäller för Maria och alla andra syndare som han vill kalla till sitt rike. Detta förstod Maria, som i sin lovsång ger Gud all ära för det goda som blir gjort med henne. Hon förtjänar det inte men får ta emot det gratis för Sonens skull.

Budskapet om Barnet

Maria visste ännu inte att hon skulle vara den kvinna, vilkens avkomma skulle krossa ormens huvud. Men ängelns budskap är just att Gud har utvald Maria till det redskap, genom vilket han själv träder in i världen.

I vår gammaltestamentliga läsning profeteras det just om detta. Där skickas Jesaja till Ahas, som ängeln till Maria, med ett glädjebud. Jesaja berättade att Gud själv skulle strida mot Ahas fiender. Ahas skulle bara hålla sig stilla och lita på Gud, så skulle han bli frälst. Samma budskap ger Gud till Maria och oss genom sin Son. Han kommer som människa för att själv kämpa emot våra fiender, som är synden, döden och djävulen. Vi skall bara hålla oss stilla och lita på honom.

Gud gav Ahas ett tecken på detta, som dagens evangelium uppfyller: *Se, jungfrun skall bli havande och föda en son, och hon skall ge ho-*

nom namnet Immanuel. Denna profetia gavs för att ge Ahas visshet om seger över sina jordiska fiender, och uppfyllelsen ger oss visshet om evig hjälp mot alla våra fiender.

För Maria får höra att Sonen inte bara är Immanuel, Gud med oss, i vilken som helst mening. Utan barnet skulle heta Jesus, som betyder att Herren *skall frälsa sitt folk från deras synder*. Nu skulle alltså Gud, den Högste, födas som människa, motta sin fader Davids tron och vara kung över Jakobs hus för evigt. Aldrig skall hans herradöme ta slut. För nu skall inte Immanuel bara segra i en enskild strid för folket, utan Jesus är en evigt segrande kung över Jakobs hus.

Denna kung är insatt av Gud själv. Därför kan ingen avsätta honom. Det finns bara två sätt att möta denne kung. Antingen hyllar man hans kungavärdighet och blir hans undersåte, eller står man honom emot till sin egen undergång. Båda sätten får eviga följder, eftersom detta riket aldrig skall få sitt slut.

Hans kungarrike är ett rike av kungar, därför är Herren faktiskt kungarnas kung för evig tid. Och detta är stort. För han står högt över denna världens furste, djävulen. Och denna världens gud, djävulen, kan inte jämföras med Jesus som är himmelens Guds egen Son. Därför, även om djävulen är starkare än människor och därför kan vinna seger över oss alla, så kan han inte stå emot denna människa som är kungarnas kung och evig Gud. Denna Guds Son blir människa genom att *Den helige Ande kommer över Maria, genom att den Högstes kraft vilar över henne*. Därför skall barnet *kallas heligt och Guds Son*. Helt olikt oss alla. Men när han frälsar oss från vår orenhet och synd, blir också vi heliga och rena.

Marias exempel

Marias fråga om hur detta stora skall gå till, eftersom hon inte känner någon man, ställs inte i otro, såsom Sakarias, utan i undran. Felet kommer när vi inte tycker att Guds ord räcker och likt Thomas inte vill tro Ordet och därför sätter upp egna krav för att tro. Det är synd och farligt. Men att förbluffas av Guds gärningar och likt Maria undra över något, är inte farligt. Några gånger får vi svar, andra gånger inte.

Det föredömliga hos Maria är att hon tar emot Guds Ord, även om

hon inte förstår. Även om hon såsom gravid utanför äktenskapet kanske ser fram emot utstötning av samhället, med dåligt rykte, skam och ensamhet, både för sig själv och sin son. Trots detta säger hon: *Se, jag är Herrens tjänarinna. Må det ske med mig som du har sagt*. Vilket svar! Detta är att följa Jesus, som han säger: *mina får hör min röst*, alltså gör efter Ordet, förblir i det, håller fast vid det, ja, bevarar det i sitt hjärta.

Även om Marias framtidsutsikter innehöll kors och svårigheter, såg hon också fram emot den tillkommande tidsåldern. Hon lät inte denna världens möda stå i vägen för hennes förhållande till sin Herre. Och så skall vi alla ta emot Guds ord. För när Gud skickar svårigheter i våra liv, så har han en mening med det, som vi dock bara kan förstå ur ett evighetsperspektiv. Det gjorde Maria. Hade hon bara haft detta livet i åtanke, vore det ju löjligt att gå med på ängelns ord. För *om de döda inte uppstår, låt oss äta och dricka, ty i morgon dör vi*. Men hon visste att en kort tid med svårigheter inte är något att räkna mot en evighet med glädje i Kristi rike.

Detta kan vara lätt båda att skriva och att läsa. Men när svårigheterna kommer och vi måste lida för vår beaktelse, då blir det nog inte så lätt alltid. Det var inte lätt för Maria när ett svärd skulle genomborra hennes själ. Men allt kan man möta i ljuset av Guds budskap: *Gläd dig, du benådade. Herren är med dig*. Här ligger nyckeln till att kunna möta svårigheterna och lidelserna när de kommer. Har vi Herren med oss, får vi möta dem som benådade människor. Får vi nåd att tro och vara vissa om detta, får vad som helst möta oss. För om Herren är med oss, vad kan då skada oss? Vi har ju den Högste, den evige Guden, kungarnas kung, med oss. Gud har avlat och mött oss med nåd alltifrån avlelsen just på grund av att *Han som skall bli stor*, dog för våra synder och öppnade vägen för oss till sitt eviga rike genom tron.

Han är inte bara med Maria, utan med alla som tror på honom, alltid. Både när vi har det gott och gläder oss i Herren och lovsjunger hans namn, och när vi har det svårt och glädjer oss i Herren och lovsjunger hans namn. Herrens lov blir kanske störst, när vi likt Maria inte vet hur framtiden skall se ut och ändå håller

Evangelieboken

EB 1983

Svenska folkbibeln 2015
Psaltarsalmer; evangelieböner; Bugenhagens evangelieharmonier; Martin Luthers Lilla katekes, m.m.

Priser:
Enstaka ex 100 kr/bok
Från 10 ex. 60 kr/bok

lutherstiftelsen.goteborg@gmail.com

Porto och emballage tillkommer.

Samfundet Libris böcker

Martin Luther: Om en kristen människas frihet. Häft. 40:-

Martin Luther: Spis och föda. Dagliga betraktelser, språkligt reviderad. Inb. Prissänkt. 50:-

Martin Luther: Trösteord i livets strid. Inb. Prissänkt 30:-

Erik Pontoppidan: Collegium Pastorale Practicum. Häft. 60:-

Adam Stenander: Arla och särila. Inb, 40:-

L M Engström: De yttersta tingen. Häft, 30:-

Kontaktuppgifter på sidan 2.
Porto och emballage tillkommer.

Timo Laato:

Följ mig!

Pastoral perspektiv i bergspredikan
Häftad, 230 sidor (2011). 160:-

Varför kommer väckelsen (inte)?

Häftad, 54 sidor (2017). 50:-

Porto och emballage tillkommer.
Kontaktuppgifter på sidan 2.

fast vid löftet om Immanuel, att Gud är med och leder och bevarar oss i sitt eviga rike, där Sonen är kung, insatt av Gud.

Hjälp oss, Gud, att som Maria med tro bevara Ditt ord i våra hjärtan. Amen

Sveinung Eriksen

Kyrka och samhälle

Generation Z och framtidstron

I spåren av pandemin, krigen och den ekonomiska krisen tycks framtidstron vara svag inom den generation av svenskar som föddes under åren omkring millennieskiftet. De är födda under åren 1995-2010 och har fått namnet *Generation Z*.

Karlstads stift rapporterar på sin nyhetssida om flera undersökningar, som visar på bristande framtidstro inom Generation Z. Stiftet redovisar en undersökning gjord av *Ungdomsbarometern*, som tillfrågat 16 000 unga i åldrarna 15 till 24 år om deras syn på framtiden. Dessa unga såg ingen ljusnande framtid, utan tvärtom svarade en majoritet, 53 procent, att de trodde att deras generation skulle få det sämre än tidigare generationer. Också en annan enkät, gjord av *Kairos Future*, visar på en vikande framtidstro. Bland de tillfrågade såg 24 procent sitt liv som meningslöst. Bland männen är denna siffra ännu högre. Mer än var tredje man som tillfrågades såg sitt liv som meningslöst. Detta är en dramatisk ökning i jämförelse med 20 år tillbaka i tiden (år 2003), då 6 procent av de unga såg sitt liv som meningslöst. Dessa nedslående siffror redovisas i artikeln "Födelseåret styr dina värderingar" (publicerad den 1 november 2023 på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/nyheter).

Generation Z tycks också dela de dystra framtidsutsikterna med den föregående generationen, *Generation Y*. Det är de svenskar som föddes under åren 1980-94. Eftersom Generation Y inträdde i vuxenlivet under åren omkring millennieskiftet har dessa ofta kallats *the millennials*. På senare år har man i olika länder rapporterat om att dessa "millennials" eller Generation Y riskerar att bli den första generationen, som får det sämre än sina föräldrars generation. Det är en slående skillnad i jämförelse med tidigare generationer, de som föddes och växte upp under åren efter andra världskrigets slut. Från krigsslutet och fram till 1980-talet, eller åtminstone fram till oljekrisen 1973, tycktes allt bara bli bättre och

bättre. Man kunde vänja sig vid en levnadsstandard som tidigare generationer knappt kunnat drömma om. Samtidigt var efterkrigstiden en tid av stark sekularisering. Kyrkan och den kristna tron tycktes inte ha någon plats i det nästan utopiska nya samhälle, som tog form under decennierna efter kriget. Samtidigt som kristendomen marginaliserades skedde också en invändig nedmontering av det andliga arvet inom Svenska kyrkan från 1950-talet och framåt med en allt radikalare liberalisering. Efterkrigstiden beskrivs som en "människorikets skördetid" i en bok om Bo Giertz, *"Talet om korset – Guds kraft"*. Där summerar den småländske prästen Christian Braw samhällsbygget under efterkrigstidens tillväxtår: "Nu skulle det rättvisa, fullkomliga samhället byggas – utan kyrka och tro. Det fanns ingen plats för kristenheten, utom möjligen i privatlivet."

Det är förvisso ingen nyhet, utan snarare en gammal beprövad sanning, att goda tider inte sällan också är avfallstider. Detta skildras i en gammal sång från väckelsetiden ur den rosenianska sångsamlingen *Lova Herren*. Sången "Från en klippspets bland de helga bergen" är skriven år 1889 av Betty K. Jansson, en lärarinna vid Åmåls slöjdskola. Hon skildrar målande de kristnas pilgrimsvandring på väg mot himlen. En av verserna skildrar de goda och lätta tiderna i livet, då inte så få överger sin kristna tro:

*Genom leende och väna nejder
Såg jag skaran tåga någon gång.
Där vid vägen lågo kors och biblar,
Och där ljud en dyster sorgesång
Om de arma, som i anden börjat
Men i köttet slutat ha sin färd.
Dessa såg jag såsom slavar drivas
Grymt av fursten ifrån mörkrets värld.*

Gamla Lova Herren 210:5

Detta kunde vara en beskrivning av efterkrigstidens Sverige. Den ekonomiska tillväxten med det materiella välståndet skapade dock inget lyckorike. Inte heller 2000-talets tekniska utveckling med digitali-

sering och globalisering har gjort Generationerna Y och Z lyckligare än tidigare generationer, att döma av undersökningarna. Människoriket, som först tedde sig så inbjudande, hade en djup skuggsida! Allvarligast är ändå att de breda folklagren tappade bort sitt kristna arv med det hopp det gav.

Nu när rekordåren för svensk ekonomi ligger långt bakom oss, och de ekonomiska utsikterna ser dystra ut, finns det ändå ingen anledning för de kristna att sjunka ner i den allmänna pessimismen inför framtiden. Tvärtom kanske vi till och med vågar glädja oss över att "människorikets skördetid" går mot sitt slut med de nya, svårare tiderna. Än är det för tidigt att förkunna människorikets fall, men kanske kan vi nu tala om en "människorikets höst"? Också den tiden kommer dock, när de kristna får jubla över människorikets slutgiltiga fall.

Också kristna kan bekymra sig över tillgången på läkarvård och hemtjänst för dem själva eller deras föräldrar, den dag de behöver det, eller tillgången på utbildade lärare i skolan för deras barn, för att inte tala om narkotikamissbruket och gängbrottsligheten, som plågar det svenska samhället. Samtidigt vet vi att vårt framtidshopp inte beror på ekonomiska konjunkturen eller världspolitikens allt mer dramatiska och överraskande vändningar. Vårt kristna hopp är ju inte inomvärldsligt utan står till evigheten hos Gud. Betty Jansson skildrar målet för de kristnas pilgrimsfärd i medgång och motgång:

*Från en klippspets bland de helga bergen
Såg jag upp igenom brustna skyn:
Hela pilgrimsskaran var i himlen,
Vilken tavla för min häpna syn!
Ingen ängels tunga mäktar tolka
På ett jordiskt språk, vad där jag såg.
Lovsångshymnen sjöngs av millio-
ner
Mäktigt såsom havets stora våg.*

Gamla Lova Herren 210:7

2023 års NELA-symposium, en anhalt på teologins bana

Nordeuropeiska Lutherakademins årliga symposium år 2023 ägde rum 29 oktober - 1 november i Wittenberg, som ligger i den tyska delstaten (förbundslandet) Sachsen-Anhalt. Wittenberg är också den stad som Luther och hans medarbetare verkade i på 1500-talet. Mycket passande var också att den 31 oktober firas som Reformationsdagen i Tyskland, och kanske också i andra länder. Det visade sig bland annat i upptåg på torget och i att man kunde köpa bakverk som kallades reformationsbullar i den handel som tillhandahöll bagerivaror. Lutherhuset var öppet för besök.

Symposiet ägde rum på Colleg Wittenberg som ligger på Jüdenstrasse. Där fanns det också möjligheter till övernattnings. Deltagarna kom från de nordiska länderna, Tyskland och Nordamerika. Förutom att vara åhörare av goda föredrag gavs det tillfälle att umgås med gamla och nya vänner. Jag skall här ta fram *några* saker av det som sades.

Så kunde en lärarinna i Åmål uttrycka sitt kristna hopp mot slutet av 1800-talet, men det är denna framtid och detta hopp som öppnar sig i Jesus Kristus, oavsett om vi är födda före kriget, om vi tillhör efterkrigstidens stora barnkullar eller någon av generationerna X, Y eller Z. Man kan bara önska att kyrkan verkligen vill och kan förmedla det tidlösa budskapet om hoppet i Jesus Kristus också till de yngre generationerna. Svenska kyrkan vill gärna vara en samhällsaktör att räkna med, trots ständigt vikande medlemstal, och söker efter en nisch att kunna fylla. När man nu observerat den tilltagande hopplösheten bland de yngre generationerna, skulle man ha en självklar uppgift i att förmedla det kristna hoppet till dessa. Detta förutsätter dock att man först återupptäcker det kristna trosarvet för egen del.

Anders Alapää

Det övergripande ämnet för alla samlingarna var: **Inspiration, auktoritet och ledning – hur leder Gud idag?**

Söndagens samling ägde rum på kvällen och onsdagens samlingar på förmiddagen medan måndag och tisdag var heldagar från nio på morgonen till halv tio på kvällen. De flesta anförandena hölls på engelska, men även tyska förkom i något fall.

Söndagens föredrag hölls av Jan Bygstad från Bergen. Det handlade om att lyssna till Guds ord. Gud skapade genom Ordet. Det är han som har skapat språket, som är det viktigaste i skapelsen. Vid Sinai hörde folket Guds röst, men såg ingen bild. Genom Ordet bevaras man från svärmeri. Fiendens huvudmål för sitt angrepp är därför Ordet. Papismen är också svärmeri. Gud vill inte ha förbindelse med oss på annat sätt än genom det yttre ordet. Jan gav några exempel på modernt svärmeri. Orden är ande och liv, och predikan är det viktigaste. Död åt gamle Adam!

Måndagens första föredrag hölls av smålandsbördige Daniel Johansson från Sverige. Hans anförande gällde detta med att lägga till något till Skriften. Den som har öron, han höre! Framför allt tog Daniel fram Uppenbarelseboken, i vilken det finns ett inflytande från Femte Mosebok. Sjutalet är viktigt. Inte bara i sändebreven, utan även i sammanhang som $3+4=7$ och 14. Uppenbarelseboken är inte bara en gudomlig profetia i allmänhet, utan i likhet med Gamla testamentets skrifter något skrivet. Det finns inga direkta citat från GT, men hela boken är full av alluderings på den delen av Guds ord. Lagg inte till något, men Uppenbarelseboken skulle läggas till profeterna.

Även nästa föredrag hölls av en svensk, Tomas Bokedal, som dock verkar i Skottland och i Norge. Hans ämne var förhållandet mellan kyrkan och Bibelns kanon. Apostolicitet har företräde som kriterium för kanon. Grekiska fanns med som språk redan i den översättning av Gamla testamentet som kallas

Septuaginta. Latin kom in i sammanhanget med Vulgata, den översättning som romersk-katolska kyrkan håller på.

Tredje svensk var Rune Imberg från Horred. Först menade han att Luther var "extra allt", en bild han hämtat från pizzaförsäljningen. Hans tes var vidare att Luther var en team-ledare. Det han gjorde, gjorde han i lag med andra. Det var viktigt att få klart bibelöversättningarna till olika utställningar och högtider, "mässor", som fanns på hans tid. Luthers översättning är inte den enda, men den är briljant! Genom att behandla apokryferna på det sätt han gjorde, löste han ett problem. Läskunnigheten var stor i Wittenberg på Luthers tid, och han inrättade flickskolor för undervisning av kvinnor.

En fjärde svensk var Torbjörn Johansson, en västgöte bördig från Kinds härad. Han gick igenom "Gnostikerna och auktoritet, då och nu". Det är alltså en företeelse som fanns på urkyrkans tid, men också i vår tid. Gnosticismen har en negativ syn på det jordiska som Gud har skapat, och utgjorde en blandning med olika myter. Det som fanns då har återkommit inom modern teologi och inom feminismen. Men vi vet hurudan Gud är, och man ser Guds härlighet i Kristi ansikte. Gud är inte bortom ordet, utan i ordet.

Knut Alfsvåg (Stavanger) brukar tala på NELA:s möten, och så också i år. Han tog upp den kritik som Luther riktade mot en viss Latomus (Jacques Masson). Det gällde frågan huruvida goda gärningar är syndfulla. Det tycks ha varit så att denna fråga ledde till att Luther lämnade Wartburg, där han hållits gömd eftersom han var fredlös.

En viktig föreläsning hölls av Gottfried Martens, som talade på sitt modersmål tyska över ämnet *Betydelsen av drömmar i arbetet bland muslimer*. Martens är pastor i Berlin och hans församling har många omvända muslimer som medlemmar. Det finns drömmar i Bibeln, men drömmar kan också vara en frestelse ("*Versuchung*" på tyska). När muslimer har sett Jesus i

Den svenska högmässan

Dess ursprung och utformning (I)

”Den svenska kyrkan har i sina av ålder brukade gudstjänstformer fått ett dyrbart arv att förvalta. Dessa förenar oss med de kristna i skilda tider alltifrån apostlarnas dagar, ja, även med de fromma i det gamla förbundet ... På samma gång som gudstjänsten ställer den enskilde inför Guds ansikte, låter den honom förnimma de trognas enhet i Kristi kyrka ... Högmässan är ett rikt konstverk, på vilket århundraden arbetat.”

Så står det bland annat i vår psalmbok [1937] före utdraget ur

drömmar, så förstår de att det är Kristus! De kan också få en uppfordran att gå till en kyrka. I dopundervisningen tas drömmar upp under första budet. Det kan bli svärmeri, och därför måste drömmar stämma överens med bekännelsen.

Övriga talare var Jack D. Kilcrease från Syd-Dakota och Armin Wenz, som verkar i Oberursel nära Frankfurt vid Main. Kilcrease talade om Skriftens auktoritet och dess ofelbarhet i en dubbelföreläsning. Wenz avslutade dagarna med ämnet ”En sakramental hermeneutik”, men då hade jag fått lämna Colleg Wittenberg för att hinna med tåget mot flygplatsen. I en utskrift av Wenz' föredrag (på tyska) står det att det är Torbjörn Johansson som lanserat begreppet ”sakramental hermeneutik”. Det liknar talet om ordet som nådemedel. Det är ordet som verkar. En av de lutherska fäder som nämns är Salomon Glassius (1593-1656). Inställningen till Skriften har betydelse för utläggningen av densamma.

Vid föreningens årsmöte omvaldes Erik Okkels från Troms till ordförande. Däremot ville inte Alfsvåg omvald som ledamot i styrelsen efter många år i densamma.

Anders Eliasson

Anm. Anhalt är inte bara ett område i Tyskland, utan också en synonym till hållplats (vid en bana).

den svenska kyrkohandboken. I de orden ligger mycken sanning, ty den ordning efter vilken vår fullständiga högmässa sker, är i sina huvuddrag inte författad av någon eller några personer, utan den är en skapelse av kyrkan genom århundraden. Den är som ett mosaikarbete, där dyrbara stenar har infogats en efter en, och de olika stenarna tillsammans bildar en skön helhet. Den är ett levande uttryck för en kristens förhållande till sin Gud. Där är syndaångerns ödmjuka ord: ”Jag fattig, syndig människa” och det ur nöden trängande ropet till Herren om hjälp: ”Herre, förbarma dig, Kriste, förbarma dig.” Där är lovsångens toner för all Herrens nåd: ”Ära vare Gud i höjden” och lovsägelsens: ”Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lova dig, allsmäktige Fader, helige Gud.” Där är bedjandet till Herren i kollektbön, kyrkoböner och Fader vår. Där är den segervissa bekännelsen till den Treenige Gud i den högt och gemensamt lästa trosbekännelsen. Där är delaktighet i Herrens Jesu Kristi lekamen och blod, och där får människan till sist ställa sig in under Herrens välsignande händer i Gamla Testamentets ord: ”Herren välsigne eder och bevara eder.” – Men varifrån kommer alla dessa skiftande moment och olika delar i vår högmässa? De är ett arv från gångna tider. En del har vi fått från synagogans gudstjänst, en annan del från den gamla kyrkan och en tredje del från reformationen. Om vi följer vår högmässa steg för steg och söker utforska hur gamla beståndsdelarna är och varifrån de kommer, skall vi finna att vi har oändligt mycket gemensamt med den allmänliga kyrkan, Kristi kyrka på jorden. Vi får känna att vi inte är en isolerad del av denna kyrka utan ihop med den och de kristna i alla tider.

På högtidsdagar kan vi få höra introitus sjungas i våra kyrkor. Den är en gammal inledning till högmässan. Olaus Petri övertog den, liksom Luther tidigare hade gjort, från den

medeltida kyrkan. Denna i sin tur hade fått den i arv av kyrkan i Rom på 400-talet. Introitus betyder ingång och var ursprungligen en Davids psalm, som sjöngs av kören och avslutades med ”Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande ...” På 200-talet när kyrkan var misshaglig för människorna och för staten och därför förföljdes, kunde inte gudstjänsterna göras så rikt utrustade. Biskoparna och prästerna hade inga rymliga kyrkor till sitt förfogande, och något högtidligare intåg från sakristian fram till altaret kunde inte äga rum. Först när kyrkan erhöll sin frihet på 3-400-talet, var man i stånd till att bygga stora kyrkor och kunde låta ingången bli en högtidlig procession. Det föll sig då naturligt att denna inte skedde under tystnad, utan att kören sjöng en av psalmerna i Psaltaren. Psalmen sjöngs växelvis vers efter vers av den i två hälfter uppdelade kören, ända till dess att prästen kommit fram till altaret och förrättat sina böner. Men snart inskränktes introitus till att blott omfatta *en* vers i psalmen, ett tecken till gudstjänstens rationalisering med all dess vanda. En rest av de gamla introitus från den tid då de sjöngs på latin också i våra kyrkor, har vi i de namn som några av våra söndagar bär, t. ex. fastesöndagarna *Esto mihi, Invocavit, Reminiscere*. Dessa namn utgör början på psalmen (antifonen). Om man skulle karakterisera introitus, kunde man kanske likna den vid *ouvertüren* till en opera. Den ger liksom denna en sammanfattning, ett ackord, som söker i sig samla vad som skall ske. Den ger liksom högtidsdagens prägel, stämningen, i några korta ord och toner. Pingstdagens introitus är ett bra exempel på detta: ”Herren skall utgjuta sin Ande över allt kött. Halleluja. Och var och en som åkallar Herrens namn, han skall varda frälst. Halleluja. Med fröjd skolen I ösa vatten ur frälsningens levande källor. Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande ...”

Introitus har förklingat. Det var liksom psalmen som ledde in. Nu står människan i Herrens heliga

tempel, Han vars tron är i himmelen. Det blir en dramatisk domstols-scen i två akter. Människan flyttas in i himmelens sal framför Guds domarstol, där den evige Domaren sitter, Han som rannsakar hjärtan och njurar. Människan står där anklagad för att hon varit otrogen den nåd hon fick mottaga i dopet. Hon blir allt mindre och mindre i sina egna ögon, så att hon vill sjunka igenom marken: "Jach fatigh syndogh menniskia ... haffuer i margfolleligha motto syndat emoot tich och thin helgha bodordh bådhe medh tankar ord och gerningar, och weet mich for then skul heluetit och ewinnerlig fordömelse werd wara om tu skulle så döma mich som thin strenga retwijsa kreffuer ..." Men nu svänger scenen, ty det finns ett saligt "men" – Frälsaren Jesus Kristus och Hans förtjänst: "men nw haffuer tu käre himmelske fadher vthloffuat at tu wil göra nådh och miskund." Domaren förvandlas till en god och kärleksrik Fader. Herren förlåte oss ... för sin Sons skull.

Denna syndabekännelse har Olaus Petri författat. Den uttrycker hur reformationen ställde synden och nåden i centrum. Den fanns redan i 1531 års handbok, bakom vilken stod just Olaus Petri. Den gamla kyrkan stod inte främmande för syndabekännelse. Det var prästens enskilda bekännelse i den romerska mässan som Olaus Petri ersatte med en gemensam för församling och präst. I den romerska mässan hade denna enskilda bekännelse växt fram ur prästens självbesinning inför den heliga handling som han gick att förrätta då brödet och vinet på altaret förvandlades till Kristi lekamen och blod. Sådana enskilda förberedelser, syndabekännelser, fanns det många och var av mycket gammalt ursprung och kallades apolo-gier (=försvar). Därmed menades att människan liksom försvarade sitt handlingssätt inför Gud, då hon dristade sig att komma till firandet av Herrens heliga nattvard. Går man ännu längre tillbaka i tiden, ända till de första århundradena, finner man ingenting om en bestämd bön som uttryck för syndaånger. Den äldsta kyrkan kände sig som en "helig församling" och ägde inte ett utpräglat syndamedvetande, vilket senare blev fallet. Dock står i "De tolv apostlarnas lära" (o. 100-talet) följande manande ord till de kristna: "Församla er på Herrens dag

(söndagen), bryt brödet och fira nattvarden, men bekänn först era synder för att ert offer må vara he-ligt."

Jesus lämnade en gång under en av sina vandringar Jeriko. Då satt där vid vägen två blindas, och "när dessa hörde, att det var Jesus som gick där fram, ropade de och sade: 'Herre, förbarma dig över oss, du Davids son'". Det var ett trängande rop till Herren om hjälp. Så är också i vår högmässa "Herre, förbarma dig över oss" (grek. *Kyrie eleison, Christe eleison*) ett bönerop till Herren från människan, som har sett sin synd och nu flyr till Honom som allena kan hjälpa. Tre gånger ljuder det till Gud – Fadern, Sonen och den Helige Ande – som ett uttryck för vårt frälsningsbehov. Det är högmässans advent som ljuder före julnattens "Ära vare Gud i höjden". Vi sjunger det därför att det därinne i våra själar finns ännu mycket hednaland som inte givit sig helt under Herren och Frälsaren. Det är ett rop som ljuder från många olika kyrkor, ja, de flesta har det i sina gudstjänster. Överallt sjunges det som en sång från kyrkan i främlingslandet här på jorden. Därövan i himmelen sjunger kyrkan sitt Halleluja. Så fylls också Kyriet av längtan efter himmelen. Det är urkyrkans gamla "marana ta": "Du, vår Herre, kom" (1 Kor. 16: 22).

På 300-talet finner vi i gudstjänst-ritualen från de österländska kyrkorna bruket av Kyriet. Det var ett församlingens instämmande i de böner som bads i form av litanior (jfr vår litania). Efter ett par århundraden kom Kyriet till Rom. Det inskränktes ingalunda till tre gånger utan ljöd upprepade gånger. Först senare fixerades antalet till nio, vilket antal Luther till en början övertog. Hos oss har det efter reformationen sällan sjungits mer än tre gånger.

Vad blir då svaret på böneropet "Herre, förbarma dig över oss"? Jo, "hymnus angelicus" – änglasången – "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, till människorna ett gott behag" och dess fortsättning i "Allena Gud i himmelrik" eller Laudamus (Sv. ps. 601-602). "Ära" är det glada svaret, den jublande frälsningsången från Guds barn. Uttryckte Kyriet frälsningsbehovet, så vill vi med "Ära" uttala det tack-samma, lyckliga och starka frälsnings-medvetandet. Herren är vår

Frälsare, i Honom finner vi förlåtelse, liv och salighet. Var "Herre, förbarma dig" högmässans advent, så är Gloria ("Ära") julens, glädjens stora dag, som grydde när en stor hop av den himmelska härskaran lovade Gud och sade: "Ära vare Gud i höjden."

Psalmen 602 i vår psalmbok [1937] bevarar den gamla lov-sången Laudamus, den hymn som går tillbaka till kristenhetens äldsta tid och som nu ytterst sällan får höras i våra kyrkor trots sin skönhet både i ord och toner: "Vi love dig, Vi välsigne dig, Vi tillbedje dig, Vi prise och äre dig, Vi tacke dig för din stora ära. O, Herre Gud, himmelske konung, Gud Fader allsmäktig ..." Den sjöngs kanske redan på 100-talet, om än inte i sin nuvarande gestalt. Vårt äldsta dokument där den finns upptecknad, stammar från 300-talet. Den tillhörde först morgongudstjänsten. I västerlandet, i motsats till östern, infogades den i det sjätte århundradet i högmässan, varifrån vi erhöill den förmedlad genom den medeltida kyrkan i Sverige. I den romerska kyrkan utlämnas den under de kyrkoårets dagar som bär sorge- eller botkaraktär, t. ex. advent och fastan. Vid reformationen i vårt land översattes Laudamus till svenska och användes i den mån församlingarna eller körer-na kunde sjunga den. Men snart, redan under 1500-talet, utträngdes den av psalmen "Allena Gud i himmelrik", vilken finns tryckt i handboken 1535. I våra dagar sjungs ofta den senare.

Bertil Gärtner 1924-2009.
Biskop i Göteborgs stift 1970-1991

Forts i nästa nummer

Tack för alla gåvor!
Göteborgs Stifts-Tidning
Plusgiro 2 55 21-6
Prästkassan
Plusgiro 34 65 56-4
Lutherstiftelsen
Plusgiro 49 12 14-3
Bankgiro 340-5826

Påvedömet i genomlysning (I)

Jag har läst Peter de Rosas bok *Vicars of Christ: The Dark Side of the Papacy* ("Kristi ställföreträdare: påvedömet's mörka sida"). Författaren var ursprungligen romersk-katolsk präst. Han var verksam som professor i teologi. Från första början hade han en förhållandevis ljus föreställning om påvedömet. Han tänkte ganska översiktligt att det också ryms svarta får i "den stora skaran". Sedan han bekantat sig närmare med saken fick han en mycket dystrare uppfattning. Till slut övergav han den romerska katolicismen, men inte den kristna tron. I sin bok betonar han att han fungerar alldeles som "djävulens advokat", som har till uppgift att i den romerska sanningskommissionen ifrågasätta påstådda under för att man skulle kunna urskilja de verkliga undren från de inbillade.

De Rosas verk är tjockt, närmare 500 sidor finstilt text. En sådan här liten artikel gör inte rättvisa åt dess påståenden. Det är inte heller möjligt att föra en lång akademisk debatt om bokens innehåll. Den erbjuder ofattbara mängder fakta. De som har kunskaper i engelska har möjlighet att läsa boken själva. Emellanåt är texten rent ut sagt omskakande. Felet ligger inte så mycket hos författaren som i valet av ämnet. Till min glädje kan jag ändå konstatera att också många romersk-katolska läsare och recensenter betonar bokens förtjänster utan att heller försöka blunda för tråkiga sanningar.

Vad förtäljer då boken? I den här artikeln fokuserar jag närmast på att diskutera den auktoritet som påven har tillvällt sig som Petri efterföljare och som den ofelbare läraren i kyrkans tradition.

Inledningsvis påstår de Rosa att Petri namn inte finns med i de tidigaste källorna, de romerska biskopslängderna. Irenaeus (ca. 125-200) nämner Linus som den förste biskopen. Detsamma förtäljer också de s.k. apostoliska konstitutionerna. Inte heller Eusebius talar någonsans i sin berömda kyrkohistoria om Petrus som biskop i Rom. Där-

för är påven såsom biskop i Rom inte Petri efterföljare. Enligt fornkyrkan hörde apostlarna till hela kyrkan, och inte till någon enskild församling för sig eller i synnerhet. Apostlarnas ämbete kunde inte heller överföras till andra (s 15). Först Damasus I, som fungerade som påve under åren 366-384, motiverade sin egen särställning med verserna ur Matteus evangelium: "Du är Petrus..." (Matt 16:18). En sådan tolkning var helt främmande för de tidiga kyrkofäderna. Ingen av dem hade lärt någonting liknande (s 38). Den självskrivna och nu rådande romersk-katolska läran om påven som Petri efterföljare och hela kristenhetens ledare saknar alltså helt historiskt belägg.

Genom århundradena har påvarna haft en stark dragning till makt och våld, pengar och egendom samt kvinnlig fågring. Trots det påstår de Rosa överraskande att det i historisk belysning inte är de mest orena påvarna (Benedictus IX, Alexander VI) som åstadkommit mest skada, utan de som i offentligheten visade upp sina bästa sidor. Hur kommer det sig? Uppenbarligen därför att makten korrumpierar dess utövare. Som exempel nämner de Rosa läran om påvens ofelbarhet från år 1870. I det konciliet vågade just ingen rösta mot förslagen. De som röstade emot blev direkt efter omröstningen tvungna att visa sin botfärdighet. Före beslutet avvek hela 140 biskopar, eftersom de inte ville göra våld på sitt samvete genom att rösta för, och inte heller såra den sittande påven genom att rösta emot. Dagen för voteringen ackompanjerades av ett aldrig tidigare skådat oväder, som plötsligt utbröt, som piskade och fördunklade hela plenisalen och fyllde många av deltagarna med skräck. Den dåvarande påvens privatsekreterare, Monsignor Talbot, medgav i ett brev att Pius IX inte var någon stor teolog. Men inte ens fullkomlig okunskap är ett hinder för ofelbarhet, eftersom Gud som bekant kan visa den rätta vägen till och med genom en talande åsna (s 131-134).

Läran om påvens ofelbarhet *ex cathedra* (i kyrkliga lärofrågor) framstår i ett märkligt ljus, om och när några påvar de facto har visat sig vara heretiker. De Rosa räknar upp exempel på detta (s 204-236). En av de mest säregna fallen berör påven Sixtus V (1585-1590). Redan det Tridentinska mötet hade fastställt den latinska Vulgatan som kyrkans "autentiska" Bibel. Autentiseringen innebar att läsaren kunde vara säker på översättningens läromässiga och moraliska överensstämmelse med sanningen. Vid samma tid gav man de lärde i uppgift att ombesörja en ny upplaga av den ifrågavarande översättningen. Arbetet drog ut på tiden. Till slut kunde man färdigställa den. Påven ansåg dock att den inte var väl gjord. I sin bulla förklarade han att han var den ende som kunde fastställa den autentiska Bibeln för sin kyrka. Han skred omedelbart till verket och gjorde ändringar på ackord (till den grad att han led av sömnbrist). Emellanåt lade han till egna förklaringar i texten. Några verser föll bort, uppenbarligen på grund av den utmattade arbetarens oaktsamhet. Till sist kom den nya Vulgatan ut från tryckeriet. Den var en katastrof. Verket krylade av fel. Man var tvungen att göra ändringar (sammanlagt ca. 3 000). För att mörklägga denna fadäs av den större klassen försökte man köpa upp de tidigare upplagorna från marknaden (och bränna dem). Det väckte förvåning bland protestanterna, eftersom de tryckte och delade ut Biblar gratis ... (s 215-221).

Senare gick Clemens XI ännu längre. Han förbjöd och fördömde med sin auktoritet tanken att de kristna borde helga vilodagen genom att läsa Bibeln. På samma sätt dömde han ut den uppfattningen som förkastlig villolära att alla kristna borde läsa Bibeln (s 231-232).

I denna artikel går jag inte in på många påvars moraliska förfall och utsvävande livsstil genom århundradena. De Rosa skulle ha mycket att berätta om dem, men jag vill inte

Katolska kyrkan om samkönade relationer

Strax före jul, den 18 december 2023, upplevde många romerska katoliker att en bomb briserade i deras kyrka. Då offentliggjordes nämligen den Heliga Stolens Kongregation för trons lära dokumentet *Fiducia supplicans* ("Bönfallande Tillit") vilket slår fast att påvekyrkan fr.o.m. nu tillåter sina präster att välsigna par som inte ingått äktenskap enligt kyrkans lära, något som man kallar "relationer vid sidan av normen". Som sådana räknas bl.a. samkönade parrelationer, men även samborelationer mellan en man och en kvinna, liksom civilrättsligt gifta par där någon part är frånskild. Uttalandet betraktas av många som ett upphävande av en tidigare förklaring från 2021 där samma "kongregation" svarade nekade på frågan om kyrkan har "makten att välsigna sammanslutningar av personer av samma kön": *Fiducia supplicans* tillåter katolska präster och diakoner att utföra "spontana välsignelser" av par i sådana relationer. I dokumentet understryks emellertid att dessa informella välsignelser inte är ett sakrament och heller inte har någon speciell liturgi. Det betonas vidare

med vett och vilja lyfta fram de allra värsta anstöttheter. Bevisbördan är emellertid mycket tung. Som jag förstår det borde Rom försöka reda ut sitt förflutna. Det är oundvikligt för att kunna komma framåt. Det behövdes efter andra världskriget. Man väntar fortfarande på det från Rysslands sida. Någoting har visserligen redan hänt. I olika sammanhang har Rom bett om förlåtelse för sin våldsamma historia i förhållande till andra kristna. Det är på sin plats att fråga sig om man samtidigt har velat be om förlåtelse för de fador som påvarna i skydd av sin egen auktoritet och "ofelbarhet" har utdelat mot tusentals (om inte miljon-tals) av sina medkristna. Exempelvis är bannbullar gentemot Luther fortfarande inte upphävd.

*Pastorn i bedjarrörelsen
teol dr, fil mag Timo Laato
(Forts. i nästa nummer)*

att sexuella relationer endast tillåts inom äktenskapet och att heterosexuella par bör gifta sig och inte överväga denna välsignelse som ett alternativ till äktenskapet. Den katolska kyrkans sexualmoral, skriver man, fördömer dock inte den sexuella attraktionen mellan två personer av samma kön. Det är den sexuella handlingen som är synd.

Reaktionerna på dokumentet inom katolska kyrkan har varierat. I Belgien berömd Antwerpens biskop Johan Bonny beslutet som ett steg mot ett framtida erkännande av sakramentala samkönade äktenskap i den katolska kyrkan, och Geert De Kerpel, talesperson för belgiska katolska kyrkan, förklarade att det inte skulle ha någon lokal påverkan, eftersom samkönade par redan välsignades. I Indien uttalade ärkebiskopen och kardinalen Oswald Gracias av Bombay att det i Indien sedan länge var en accepterad sed att be om och ge välsignelser åt olika parrelationer och kallade det "en bekräftelse på vår andlighet och en gåva". Men han klargjorde också att kyrkans lära om äktenskap inte har förändrats och att *Fiducia supplicans* inte är ett steg mot sakramentala äktenskap för samkönade par.

Deklarationen har dock väckt stark kritik bland konservativa katoliker. I Frankrike är många biskopar uppenbart besvärade, speciellt i västra Frankrike där katolska kyrkan är stark och där dokumentet väckt starka negativa reaktioner. Biskoparna har valt att tolka dokumentet som ett medgivande att välsigna parterna var för sig i en "relation vid sidan om normen", men inte deras förhållande. Andra kritiska röster är mer tydliga. I Kazakstan fördömdes dokumentet av ärkebiskopar som menade att detta strider mot "gudomlig uppenbarelse och den katolska kyrkans oavbrutna, tvåtusenåriga lära och praxis". Man har där förbjudit prästerna att utföra sådana välsignelser. En ärkebiskop Schneider tillade att *Fiducia supplicans* var ett "stort bedrägeri" och varnade för den "ondska som ligger i själva tillståndet att välsigna [...] samkönade

par". I Europa har biskopskonferensen i Ungern förbjudit genomförandet av sådana välsignelser.

Framför allt har kritiken från katolska kyrkoledare i Afrika varit massiv. Den 11 januari kungjorde de afrikanska biskoparna offentligt att det inte är lämpligt att välsigna samkönade par i dessa länder. De skulle skapa förvirring och stå i direkt motsättning till afrikansk kultur. Robert Sarah, kardinal och ärkebiskop i västafrikanske Guinea har kallat teologin i dokumentet för en heresi som allvarligt undergräver kyrkans trovärdighet.

Många kännare av den katolska kyrkan menar att Vatikanens hantering av frågan lämnar mycket övrigt att önska. Man hävdar att påven omger sig med en liten krets av radikala rådgivare som går sin egen väg utan att ta till sig att stora grupper i kyrkan ser helt annorlunda på saker och ting. Påven har rest mycket i Afrika men utan att ta upp ämnet med kyrkoledarna där. Sex veckor före lanserandet av *Fiducia supplicans* anordnades "Synodens för Katolska kyrkans framtid" generalförsamling med företrädare för olika traditioner varvid man bl.a. diskuterade frågor som dokumentet tar upp. Påven var med på mötet men sade inget om att Vatikanen förberedde en skrivelse i vilket man skulle ändra sin syn på homosexualitet. Påven talar ofta vikten av att katolsk kyrkan ska vara öppen för alla. Detta verkar dock inte gälla de konservativa. År 2021 begränsades möjligheten för katolska traditioner att alltjämt fira mässa på latin.

Som protestant kan man vara glad över att inte ha någon påve över sig som bestämmer hur man skall tro. Vad Herren Gud lär om rätt och fel återges i Bibeln, den Heliga skrift. Vad som kan noteras är att konservativa katoliker är "protestantiska" i den meningen att de vägrar följa påvens lärouttalanden med hänvisning till kyrkans traditionella undervisning. Samtidigt kan man konstatera att den katolska kyrkan orkat stå upp för traditionell etik rörande

Lite stiftshistoria

Lars Linderoth – ett hundraårsminne (III)

Föredrag hållet vid Göteborgs stifts prästsällskaps sammanträde i Göteborg den 12 september 1911

Lars Linderoths (1761-1811) karisma var att väcka, att rycka upp ur andlig försoffning och dvala, att framkalla ett frågande efter frälsningen. Och det – lider inget tvivel, att han med denna sin gåva verkat till mycket gagn för Guds rike i våra bygder, bidragit kraftigt att bereda marken för den ymnigare evangelieförkunnelse, som snart flödade däröver. Där låg nästan något av våldsamt i den kraft, med vilken han sökte utföra det arbetet. Det tedde sig ibland såsom bra mycket forcerat. Han ville tvinga andarna att nu, nu böja sig för makten av hans ord. Blev det hos många mätte mer än en stundens stämning? Ack, det gick nog här såsom så ofta, när hos en lärare röjer sig några större naturens gåvor. Många stannar vid den njutning, det skänker att iakttaga dessa. Och stora var förvisso Linderoths naturgåvor. Han ägde en talets konst som få. Tankarna lät sig under hans hand, och förmåga hade han att kunna föra fram samma eller besläktade tankar i olika former, liksom rada upp dem och så låta dem välla fram i mäktiga kaskader. Hänsyn till de åhörare, som utgjorde huvuddelen av de kring

det sjätte budet mycket längre än protestantiska folkkyrkor. Man kan också bemärka att de katolska biskopar som nu protesterar mot påvens öppnande för välsignelse av samkönade par finns på kontinenter och i länder där folkmajoriteter och regimer i motsats till hur det nu är i de flesta västländer, ogillar samkönade relationer. Det verkar som att stora kyrkor behöver folkets stöd för att stå upp för sin teologi. Så ska det inte vara! Herrens trogna måste ta striden för Guds ords sanning oavsett vad omgivningen har för mening om denna.

Patrik Toräng

hans predikstol samlade skarorna, kom honom inte sällan att sänka sig ned till folkspråket, ja, använda kraftord och vulgära uttryck, som förekommer oss mindre efterdömliga, men som måhända ej stötte den tidens mindre förfinade smak. Erkännande förtjänar han emellertid för den manliga driftighet, med vilken han drog i härnad mot allt vad synd hette. Han drog sig aldrig för att nämna synden vid dess rätta namn, att blotta den genom att rycka undan skrymtarekåpan, när den bemantlat sig därmed, och att förehålla dess förtjänta lön. Särskilt dryckenskapslasten blir ofta föremål för bestraffningar: ”En näve mull, någon jordisk egendom och ett par supar brännvin äro långt mer efterfrågade än hela Guds himmel och salighet”, säger han på ett ställe (Kristi förklarings dag). Och på ett annat ställe (Palmsöndagen) heter det: ”Med Eder syndiga mun mottagen I ett överflöd av brännvin och starka drycker den ena dagen, och den andra dagen anammen I Kristi lekamen och blod med samma mun.” Åter en annan gång (Juldagen) yttrar han: ”När han kom i världen, som skulle lösa ur djävulens våld, så hade de en enda stuga till att avlåta för hans räkning. I världshuset var intet rum för honom. O, mildaste Jesu, det är så den dag i dag är. Du har aldrig varit liden i världshuset. Där dricka och svälja de. Där suppa och svärja de. Där stoja och bullra de.”

Något, som förtjänar att nämnas, är, att Linderoth så ofta, man tycker stundom alltför ofta, talar om djävulen. Häri bildar han en motsats till många av vår tids predikanter, som sällan eller aldrig låter höra det namnet eller tala om syndens upphovsman, om vilken Linderoth säger på ett ställe (Annandag Jul): ”Djävulen har alltid varit en gammal landstrykare, som farit omkring och fördärvat själar.”

Jag anförde nyss ett par utdrag ur Linderoths predikningar, där han söker skildra de osaligas kval. Som ett motstycke härtill vill jag delge

vad han tycker sig se, när han på Kristi förklarings söndag ”bestiger det höga berget, det himmelska Tabor”. Han säger:

Glädjefull är den första förvåningen, när ett Guds barn kommit in i himmelen. Jag tycker mig höra, huru förundrad hon frågar: var är jag? Är jag i himmelen? Hur är jag kommen hit? Hur har jag kunnat svinga mig över lufthimmelen, över stjärnhimmelen och in i de saligas himmel? Jag som icke var värd till att trampa stoftet på jorden den tid, jag var på jorden, är jag i himmelen? Jag som icke var värd till att se på den naturliga himmelen, är jag i de frälstas himmel? Jag som borde ha legat i helvetet, är jag i himmelen? Jag som borde ha smakat den eviga pinan, får jag fröjdas utan återvändo? Jag som borde ha varit bland djävularna, får jag vara bland änglarna? Jag som borde ha fått min boning bland de fördömda själarna, är jag bland de utvaldas tal? Jag som borde ha blivit kastad i det yttersta mörkret, får jag vara i det eviga ljuset? Skall en mask, skall ett stoft, skall en syndare få vara i himmelen? Nyss var jag i världen och nu i himmelen. Nyss var jag bedrövd och nu så innerligen glad. Nyss stod jag ut en svår kamp, och nu har jag övervunnit. O, du min odödliga själ! Du var ju nyss i kroppen, men var är du nu? Ack, ur kroppen och i himmelen – – Glädjefulla är samtalen och göromålen i himmelen. Ack, ack, när alla Guds vänner komma tillsammans i himmelen, vilka ljuvliga samtal bli icke där. Där blir ett sjungande, där blir ett talande om det nyfödda barnet i Betlehem, om den ängslige Frälsaren i ortagården, om det tåliga Guds Lamm på slaktbänken, om den korsfäste Medlaren på Golgatha. Där blir ett talande om hans segerrika uppståndelse ur graven, om hans fröjdefulla upparelse till himmelen. Där blir ett talande om hans stora kärlek till människan, om hans ömma brodershjärta mot syndaren. Där blir ett talande om Guds

underliga förande med sina barn i denna världen. Där kommer den ene att tala om för den andre, huru underligt Gud ryckte honom som en brand ur elden – – – vem hinner uppräknat och vem kan beskriva allt vad Guds barn komma till att talas vid om i himmelen. O, vilken glädje!

Säg – är det inte sköna, ljuvliga ord sådana ord, som röjer mästaren i talets konst, ord ägnade att dra och locka till ett sökande av det eviga? Men Linderoth är alltid rädd, att de ljuvliga, vänliga orden skall missbrukas till att vagga in i en falsk frid. Därför är han alltid genast färdig med bättringsropet: ingen frid, ingen salighet utan ånger, omvändelse!

Att han själv betraktade det som sin huvuduppgift att bära fram detta bättringsrop, därom vittnar han i sin gripande avskedspredikan i Göteborgs domkyrka. Det heter här bland annat:

Detta tempel, i vilket jag predikat mig trött med så många bättringspredikan, denna predikstol, den jag så ofta vätt med mina svett droppar, när jag manat Eder till bättring, dessa murar, detta kyrkvalv, i vilket min svaga röst så ofta har skallat, de skola vittna, att jag velat Edra fattiga själar väl och att jag arbetat på Eder omvändelse och salighet. Får nu se en gång, när du ligger och skall dö, vad mitt arbete i Herranom har uträttat på din själ. Får nu se en gång, när du skall uppstå utav din grav, om det blir någon glad uppståndelse för dig efter allt det Guds ord, som du hört av min arma mun. Får nu se en gång, om du blir glad eller förskräckt, om du blir salig eller fördömd, om du skall ställas till höger eller till vänster, om du kommer till himmelen eller till helvetet, när Jesus kommer till domen. Får nu se en gång, om din Jesus får någon glädje av dig för alla de gånger han styrkt mig till att säga dig vägen till himmelen. Får nu se en gång, om jag i någon Ottesång eller Aftonsång har kunnat röra dig till bättring.

Ur Julhälsningar till församlingarna från Präster i Göteborgs Stift 1911
Edvard Herman Rodhe 1845-1932
Biskop i Göteborgs stift 1888-1929
(Forts. i nästa nummer.)

Ord av rätta lärare

De oförytterliga värdena i stiftets andliga tradition (I)

Vilka är dessa värden? När det gäller att precisera dem, så råder det ingen tvekan om vilket som alldeles obestritt kommer i första rummet och som helt dominerar alla de andra, och det är den allt bestämmande och suveräna plats, som tillkommer Guds ord, tilltron till Guds ord. Den utsträckning i vilken ordets primat helt behärskar stiftets andliga tradition är det mest utmärkande för denna. Den går igenom allt och sträcker sig ända in i enskildheter. Om man inte tar hänsyn till detta, förstår man aldrig det väsentliga i traditionen utan finner mycket oförklarligt, ja, kanske oförståeligt och inbjudande till skarp motsägelse. Betraktas det åter som en given följd av åskådningens syn på ordet och dess primat, så får det sin förklaring. Detta observeras inte alltid, men då häri ligger ett oförytterligt värde, är det av vikt att detta klart framhäves. Det är också häri det egenartade ligger, där skillnaden kommer till synes i förhållande till andra goda åskådningar.

Det som utmärker vår syn på ordet är sålunda icke blott att Guds ord sättes som det högsta och normgivande, ty det sker ju på många andra håll, inte heller att det användes för att avvärja oriktiga och obibliska föreställningar, ty detta är ju något väsentligt för biblisk kristendom i gemen. Det utmärkande är att Guds ord inte användes på ett statiskt sätt – det kan visst ske också här, då välmeningen är större än insikten, men det dömes då enligt vår syn på tillämpningen av ordets primat. Det mest utmärkande för ordets primat i västsvensk tradition är den *dynamiska synen* på Guds ord. Med det dynamiska menas då, att Guds ord icke användes bara som föreskrift, bedömare och utslagsgivare, utan alltid samtidigt betraktas som levande och verkamt – också då när människoögon inte upptäcker denna verkan utan förgäves spanar efter den. Detta sammanhänger med den utpräglade nådemedelskaraktär som ordet här

alltid har och ger uttryck åt, dess ständiga ”praktisering” som Edvard Rodhe någonstades uttryckt det och som han framhåller såsom utmärkande för västkustkristendomens användning av Guds ord. [...]

Vill man åter ha ett positivt exempel på hur ordets primat visar sig i praktisk tillämpning, så kunde man anföra Ringius’ betecknande yttrande till en ung prästkandidat. Till saken hör att Ringius hade en mycket utpräglad optimistisk syn på ordets verkningskraft. Den unge kandidaten hade för honom relaterat den djupt pessimistiska syn som en aktad kyrkoherde hade på verkan av sitt arbete. Ringius blev eld och lågor och sade: ”Det är orätt av X. att ha en så mörk syn och allra mest att ge uttryck åt den till en ung kandidat. När man predikar så bra som X. gör, meddelar en så god konfirmeringsundervisning och är så nitisk, så måste Guds ord verka, även om man inte ser det.” Det är ett expressivt uttryck för synen på ordet och visar på ett utmärkt sätt i vilken ofantlig omfattning som tilltron till ordets verkan präglar totalåskådningen.

Att det inte alltid var lätt att i nedgångstider och för vissa pessimistiskt lagda uppehålla denna syn är en annan sak. Därom vittnar de apokalyptiska funderingar om den antikristiska tiden och dess annalkande, som man en tid omkring sekelskiftet laborerade med. – Men vanligen nöjde man sig – före och efter denna tid – med att supplera synen med talet om doms- och nådetider i församlingars och enskilda människors liv och med att framhålla att Guds ord verkar ”ubi et quando visum est Deo” (var och när det behagar Gud), hur man nu sedan uttryckte det. Men så mörkt det än blev och syntes vara, så uppgav man inte det ringaste av sin syn på ordets suveräna primat, sin tilltro till dess verkningskraft. Det var det som uppbar hela deras ämbetsgärning.

Denna klara utformning av synen på ordet är ett oförytterligt värde, som vi fått i arv och insupit från barnsben. Den synen behövs på varje tid, om man ska kunna utföra sitt ämbete med glädje och tro och inte med suckan och missmod, och det behövs inte minst på en sådan tid som den nuvarande. En sådan o begränsad tilltro till ordets egen inneboende kraft räknar mer med Gud än med människor, och det på ett sätt att de inte tillåtas att ens ställas i paritet, så att det skulle bli fråga om liksom ett hälftenbruk mellan Gud och människor. "När människor skall göra så mycket, vad skall då Gud göra?" hette det på ett tillspetsat sätt i en prästsällskapspredikan i början av detta århundrade, som hölls av en nitälskande präst. Det var i hans mun sannerligen ingen sovukde för lathet och överksamhet, men visar hur den mest brinnande nitälskan såg på allt det som direkt eller indirekt ville inkräkta på ordet och dess verkan.

Predikan, dess struktur och innehåll, är det som framför allt slår vakt om ordets primat och klarast ger uttryck åt detta. Av detta följer att det är denna som framför allt framstår som ett oförytterligt värde, som vi ha att särskilt skydda och vårda för att ograverat överlämna till ett kommande släkte. [...] Två exempel må tjäna som utgångspunkt. Det ena hämtar jag från Holmqvist, det andra från J. N. Rexius. [...]

Holmqvist säger:

Lagen visar endast faran men icke räddningen, nöden men icke hjälpen, skulden men icke betalningen, vreden men icke försoningen, fördömsen men icke förlossningen. Den vet därför icke av någon Frälsare och kan icke visa vägen till den Frälsaren, som Gud har skänkt människorna ...

Den är en sträng utmättningsman mot den av naturen egenrättfärdiga människan. Det tar i andlig mening kläderna av kroppen på henne, då den visar henne, att varken den vedervärdighet hon i det säkra tillståndet genomgått, icke heller den skarpa bättringstuktan som hon i sin uppväckelse erfarit kan åstadkomma för henne den allra minsta avkortning på det av henne förtjänta helvetesstraffet utan att detsamma likafullt tillhör henne.

Och så fortsätter han:

När lagen aldrig säger: det är nog – då först vet icke människan vad hon

skall göra, och då ser hon sig utan all hjälp, när lagen vid det ivrigaste bemödande ropar i samvetet: gör vad du vill, gör vad du kan, du är ändå förbannad, ty du kan icke göra allt, och det du gör, kan du icke göra av hjärtat.

Och sedan heter det:

Således, först då, när människan liknar en utdriven, husvill, blottad, sargad, ja, då är hon hjälplös och nästan utan hopp, då först i denna belägenhet vill hon låta hjälpa sig och låta bli att hjälpa sig själv, taga emot för intet och icke bjuda till att förtjäna, låta giva sig och icke gripa efter själv ... Då är hon villig att – syndig i allt och utblottad på allt – fly till Guds nåd i Kristus Jesus.

Det andra typexemplet är hämtat ur Rexius' predikan på 11 s. e. Tref. om publikanen och fariséen. Det vore mycket att därur citera som illustrativt exempel på västkustpredikans art. Men vi få nöja oss med några korta utdrag. Det heter:

Allt vad publikanen hade att säga om sig själv sammanfattade han i syndarenamnet som han själv gav sig inför Gud. Fariséen jämförde sig med andra, publikanen blott med Guds heliga lag och han stod inför den såsom blott och bart en syndare, som icke kunde fritaga sig från någon synd och icke hade något gott hos sig själv att åberopa sig på. Han talade i sin bön icke om sin tro utan om sin synd och om Guds misskund, men däri bestod just hans tro, att han av hjärtat satte dessa två tillsammans, så att, fast han kände synden, han likväl flydde till Guds misskund sig skola få åtnjuta den, hur stor syndare han än var. Det fanns hos honom icke någon frimodig, jublande trosvisshet. Han kunde ännu icke säga: Jag tackar dig Gud, att du har misskundat mig över mig syndare och förlåtit mig mina synder. Nej, han stod ännu mycket nedslagen och bad, att Gud måtte göra det ... Men likväl dominera och utgöra där en trosgnista i hans hjärta."

I två avseenden utföres detta:

Här kan sålunda botfärdiga människor lära vad det huvudsakliga i tron är ... nämligen att det icke är den frimodiga, glada vissheten som utgör trons väsen, utan den nådeförlägna tillflykten till Guds barmhärtighet och Jesu Kristi förtjänst ... Detta är redan den tro, som Her-

rens ögon se efter. Hur skröplig den än må vara, så erkänner han den för tro, ty den är hans eget stora verk.

Vi ser i dessa citat utan svårighet de grundläggande dragen i västsvensk predikan. De skulle kanske för detta tillfälle kunna sammanfattas i de fem punkterna: dess centrala drag, dess undervisande drag, dess själavårdsmässiga drag, dess evighetsaktuella drag, dess grundliga drag. I det intima samspelet mellan dessa fem faktorer ligger kanske det mest karaktäristiska.

När man hör en predikan, typisk för västkusten, är det en sak som utmärker den till skillnad från mycken annan predikan och som lätt faller i ögonen, och det är den tyngd som utmärker den. Detta kan man fatta i både god och i sämre mening, allt efter den ställning man själv intager. Men inte alla reflektera över vari den tyngden har sin grund. Det är det centrala och undervisande draget i förening, som är orsaken därtill. Med det centrala draget menar vi då att de centrala frälsningssanningarna – vad som nu än predikas om – grunden varpå allt vilar eller föres tillbaka. Det talas så mycket om Kristi verk och gärning, eller om återlösningsverket, som det här oftast nämnes. Det är alltid med i någon form. Det är detta som ger predikan dess tyngd, och det är häri det ligger ett oförytterligt värde, fast dess betydelse inte ligger i så öppen dag. Det är ju dock bara detta som är frälsningens grund. Och det undervisas nu härom, enligt mängas mening på ett tröttande sätt, men skulle inte just detta – bara av den orsaken – vara behövligt? Allt sättes i relation till det som är och måste vara huvudsaken i sann kristendom. Det är också det undervisande momentets stora och högsta funktion. Det undervisande momentet slår vakt om ordets primat, är en klar tillämpning av detta.

Gösta Nelson

"Julhälsningar till församlingarna från präster i Göteborgs stift" 1956
(Avslutning i nästa nummer)

Henric Schartau

Biblisk katekes

Ny språkligt omarbetad upplaga.
Inb, 316 sid. 160:-

Sund och osund karismatik

Ordet ”karismatik” kommer från grekiskans *charisma*. *Charis* betyder nåd, och *ma* visar att det är ett resultat av nåden, såsom nådegåva. Problemet idag är att detta och andra ord i Skriften ofta fylls med ett för Skriften främmande innehåll. Nådegåva är i Skriften ingen teknisk term för en extraordinär yttre kvalité hos en människa, som tungotal och helbrägdagörelse (Rom 12:4-8, Ef 4:11-12, 1 Pet 4:10-11). Och vad angår dop i Den Helige Ande som något extra, skilt från vattendopet, så säger Bibeln tydligt att det bara finns ett dop (Ef 4:5).

Att navigera rätt

Aposteln Paulus säger: *Endast det vill jag veta: tog ni emot Anden genom att hålla lagen eller genom att lyssna i tro? Är ni så dåraktiga? Ni som började i Anden, skall ni nu sluta i köttet? ... Han som ger er Anden och gör underverk bland er, gör han det för att ni håller lagen eller för att ni lyssnar i tro?* (Gal 3:2-5)

Här får vi en grundläggande hjälp att navigera i våra kristna liv. Anden och Guds kraftiga gärningar får man ta emot och utföra genom att höra tron (Evangeliet) förkunnad. Det gäller under hela kristenlivet, och eftersom det eviga livet i Kristus Jesus är den största nådegåvan (Rom 6:23), uppmanar Hebreerbrevet oss: *ha blicken fäst vid Jesus, trons upphovsman och fullkomnare* (Hebr 12:2).

Den Helige Andes uppgift är att verka detta liv i oss. Herren Jesus säger att *Han skall förhärliga mig, ty av det som är mitt skall han ta och förkunna för er* (Joh 16:14). Detta skedde när Paulus, driven av Anden, målade Kristus för galaternas ögon. För tron kommer *av predikan och predikan i kraft av Kristi ord* (Rom 10:17).

Jesus och apostlarna

Vad då med Jesus och apostlarna: Var inte det en ”karismatisk” tid i kyrkan – en guldålder vi ska söka att återupprätta?

Poängen med Jesu och apostlarnas kraftiga gärningar är att de

främst var tecken som pekade djupare. Människans problem är dock att hon ofta stirrar sig blind på det mirakulösa, såsom de 5000 som sökte Jesus, inte för att de såg ett tecken och tog till sig dess innebörd, utan för att de *fick äta av bröden och blev mätta* (Joh 6:26).

Jesu tecken visade med all tydlighet vem Han var. Därför säger Han: *Gå och berätta för Johannes vad ni har sett och hört: Blinda ser, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och för fattiga predikas glädjens budskap. Och salig är den som inte kommer på fall för min skull* (Luk 7:22-23). I Jesajas profetior (Jes 35, 61:1) ser vi tydligt innebörden av Jesu citat: Jesu kraftiga gärningar visar att Han är Gud som själv kommer och frälser sitt folk!

Apostlarnas tecken visade att Jesus verkade genom dem. När Paulus jämför sig med de ”väldiga apostlar” som hade vunnit ingång bland korinterna, säger han att en apostels tecken i varje fall hade blivit utfört hos dem, *genom tecken, under och kraftgärningar* (2 Kor 12:12). Tecknen bevisade alltså att apostlarna var utsända av Herren som efter himmelfärden fortsatte Sin gärning genom dem (Apg 1:1-2).

På Pingstdagen hör alla apostlarna tala om Guds väldiga gärningar på sina egna språk, där Petri nedskrivna Pingstpredikan är en mönsterbild på hur man förkunnar lag och evangelium. Tungotalet var alltså – som också 1 Kor antyder, där tungor och språk används synonymt – verkliga språk.

I Apostlagärningarna berättas det sedan flera gånger om tungotal. Vad vi kan notera är först att det var kopplat till apostlarna. Därefter att det uppstod när evangeliet förkunnades! Och för det tredje, att de var tecken på en helt speciell sak. Vi läser nämligen: *när den helige Ande kommer över er, skall ni få kraft och bli mina vittnen i Jerusalem och i hela Judeen och Samariens och ända till jordens yttersta gräns* (Apg 1:8). Detta bekräftades med att tungotal, ett litet återupprepande av Pingstdagen, skedde varje gång en av dessa gränser nåddes (Apg 11:15).

Sökande efter Anden

Idag kan vi höra uppmaningar att söka profetians, tungotalets och helbrägdagörandets gåva. Det finns profetskolor och kurser där Anden och hans (extraordinära) gåvor är i huvudfokus. Ett kännetecken som framför andra tycks sammanfatta mycket av detta sökande är att framgångssättet är lagiskt och inte evangeliskt.

Det liknar ofta just galaternas problem, man vill fortsätta i köttet. Man strävar, ger tionde, fastar, ber, osv. för att motta gåvorna. Men Bibeln säger att Anden fördelar sina gåvor *efter sin vilja* (1 Kor 12:11), på ett evangeliskt sätt, genom förkunseln av Evangeliet! Då ger Han det nya livet som förändrar människor som tidigare har varit fångade under synder och laster. Anden förhärliga Kristus för oss genom Evangelium, genom Nådemedlen.

Luther säger i våra bekännelseskriterier att vi *ovillkorligen bör hålla fast därvid, att Gud vill handla med oss människor blott genom sitt yttre ord och sakrament. Men allt som utan detta ord och sakrament prisas såsom ande, det är av djävulen*. Det är hårda ord, men i dagens förvirrade tid har vi all anledning att fundera över innebörden av detta. För vi vet inget mer om Gud än vad Hans Ord säger oss.

Våra bekännelseskriterier knyter Den Helige Ande till Ordet och beskriver Hans gåvor i den tredje trosartikeln: Han kallar genom evangelium, upplyser med sina gåvor, helgar och bevarar i den rätta tron. *På samma sätt kallar, församlar, upplyser och helgar han hela kyrkan på jorden och bevarar den i Jesus Kristus genom den rätta tron. I denna kyrka förlåter han dagligen mig och alla troende alla synder*.

Hur ska vi då söka Anden? Genom att söka Evangeliets förkunsel! Hur ska vi tjäna Gud som Andefyllda kristna? Genom att förbli i Evangeliet så vi lever efter Herrens vilja och bud i våra olika kall; älskar, tjänar och uppbygger varandra där Gud har satt oss.

Den Helige Andes gåvor i den tredje trosartikeln är lika för alla kristna; de heligas samfund, syndernas förlåtelse, kroppens uppståndelse och evigt liv. Men i våra jordiska kall är det olika. Där har vi fått olika skapade gåvor (*dona creata*). Där har vissa gåvor och ut-

Nr 1

POSTTIDNING B-POST

Returadress: Göteborgs Stifts-Tidning, Ekmansgatan 3, 411 32 Göteborg

rustning att tjäna på ett område och andra på ett annat. Som lemmar i Kristi kropp ska vi verka där vi är satta, så att allt blir Gud till ära och vår nästa till gagn.

I bönen får vi lägga fram alla våra önskemål inför Herren. Är du sjuk, hungrig, fattig eller förtryckt: Ropa till din Herre! Han har lovat höra. Vissa gånger tar han bort det svåra, andra gånger inte. För medan extraordinära upplevelser och gåvor inte är något kännetecken på en kristen, så är korset det. Korset får vi alla bära, medan vi blir burna av Herren själv.

Fokus ska ligga på Herren som själv bar våra smärtor, lidanden och synder på sig. Håller vi oss till honom och hans Evangelium, har vi en säker provosten och måttstock att mäta allt vi möter med.

Skulle någon invända att detta är en låg syn på Den Helige Ande och Hans gåvor, så påminn om hur han uppsökte och hittade dig i ditt förtappade tillstånd och förde dig till din Frälsare! Hans Ord förblir för evig tid och är säkert att bygga på. Andras åberopande av andliga upplevelser och gåvor är inte det. På Klippan Kristus får du vila tryggt, och vad han än skickar i din väg, så får du jubla över hans största nåde-

gåva och räkna allt ditt eget som förlust och avskräde.

Summering

Vad är då sund och osund karismatik? Sund karismatik söker Anden genom att höra Evangeliet om Jesus Kristus och får motta Hans gåvor genom det. Osund karismatik söker Anden genom att frikoppla Honom från Kristus, Ordet, och söker Honom genom egen insats och gärningar. Detta är lagens sätt, där mottagandet av Anden betingas av min insats och iver. Kort sagt, sund karismatik söker Kristus medan osund karismatik söker Anden skilt från Kristus och Hans Evangelium.

När Anden förhårligar Kristus blir vi små och Kristus stor. Allt som däremot kallas Andens verk och förhårligar oss och våra förmågor medan Kristus får träda åt sidan, det är lagiskt och farligt. För Lagen jämför medan Evangeliet frigör.

Honom har ni att tacka för att ni är i Kristus Jesus, som Gud för oss har gjort till vishet, rättfärdighet, helgelse och återlösning, för att det skall ske som står skrivet: Den som berömmar sig skall berömma sig av Herren (1 Kor 1:30-31).

Sveinung Eriksen

advokat Andreas Stenkar Karlgren
010-762 04 00 | www.ives.se

Nyhet! Evangelieboken i stort format

20x26 cm för textläsning
i gudstjänsten

*Texter enligt 1983 års
evangeliebok för
Svenska kyrkan.*

*Översättning:
Svenska folkbibeln 2015.
Psaltarpsalmer;
kollekt-, evangelie-
och högtidsböner;
bibelläsningar för
passionstiden m.m.*

Pris: 300 kr (inkl. moms)
porto och emballage tillkommer.

Beställes hos:

lutherstiftelsen.goteborg@gmail.com

Kyrkodag i Halmstad

Lördagen den 16 mars
kl.11.00-16.00

”Att möta Jesus”

Gudstjänst:

VDM Mattias Lindström.

Lunch och **föredrag:**

”Jesus och hans brud”

av VDM Rolf Pettersson

Fika och **samtal:** ”Var hittar Jesus
sin brud idag” med bl.a.

biskop Bengt Ådahl och
Andreas Karlgren.

Plats: Strandgatan 20
(Immanuelkyrkan)

Arr: Missionsprovinsen

Välkommen!

Nummer 2
planeras utkomma
fredagen den
22 mars 2024.